

מבקר המדינה

**דין וחשבון
לפי חוק חופש המידע
התשנ"ח-1998**

ירושלים, תמוז התשע"ד, יולי

2014

מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור

משרד מבקר המדינה

דין וחשבון

לפרק הזמן 1.7.13 - 30.6.14

לפי חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998

ביקורת המדינה ובירור תלונות הציבור בישראל

יסודות ביקורת המדינה

ביקורת מדינה עצמאית, אובייקטיבית וראויה היא חלק ממערך האיזונים והבלמים במדינה דמוקרטית, ומעמדה בקרב רשויות המדינה הוא אחת מאמות המידה לחוסנה הדמוקרטי. הרשות המבצעת ועובדי הציבור הם, כידוע, נאמניו של הציבור ומשרתיו, וביקורת היא מניע מרכזי לשיפור השירות לציבור, לאיתור ליקויים ותיקונם, להגברת הנשיאה באחריות (Accountability) של המינהל הציבורי ולשקיפות פעולותיו.

ברוב מדינות העולם פועל מוסד ביקורת ממלכתי שתפקידו לבקר את המינהל הממשלתי וגופים ציבוריים אחרים ולהעריך את פעולותיהם. מוסד הביקורת הממלכתי של ישראל הוא מבקר המדינה, הפועל מכוחם של חוק יסוד: מבקר המדינה וחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב]. מדינת ישראל הכירה בחשיבות ביקורת המדינה עוד בראשית דרכה. חוק מבקר המדינה חוקק כבר בשנת 1949, ומשרד מבקר המדינה שהוקם מכוחו הוא אחד מן המוסדות הראשונים שהוקמו במדינה הצעירה. חוק יסוד: מבקר המדינה, שנחקק בשנת 1988, קיבע את מעמדו החוקתי של מבקר המדינה וביסס את עצמאותו ואת תפקידו במערך הדמוקרטי של המדינה.

מבקר המדינה נבחר בידי הכנסת בהצבעה חשאית ומכהן תקופת כהונה אחת של שבע שנים. במילוי תפקידיו המבקר אחראי לפני הכנסת בלבד ואינו תלוי בממשלה. התקציב של משרד מבקר המדינה נקבע לפי הצעת המבקר ומאושר, בנפרד מתקציב המדינה, בידי ועדת הכספים של הכנסת. את הדוח על ביצוע תקציב המשרד מגיש המבקר לוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת. המבקר עצמאי גם בכל הנוגע למינוייהם ופיטוריהם של עובדי משרדו.

חוק יסוד: מבקר המדינה וחוק מבקר המדינה מניחים בסיס איתן לביקורת בלתי תלויה, מעמיקה ויסודית. החוק בישראל נותן בידי מבקר המדינה סמכויות רחבות, הן מבחינת היקף הגופים

העומדים לביקורתו והן מבחינת היקפה ועומקה של הביקורת באותם גופים. מבקר המדינה הוא שמחליט מה הם נושאי הביקורת בכל שנה. הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת, הכנסת או הממשלה רשאיות לבקש מהמבקר להגיש להן חוות דעת בנושא מסוים.

החוק בנוסחו המקורי כלל שני יסודות: האחד - הביקורת במשמעותה המסורתית, ביקורת על הסדירות והחוקיות; והאחר - ביקורת החיסכון והיעילות. בתיקון לחוק משנת 1952 התווספה ביקורת על טוהר המידות. במשך השנים הורחבו תחומי הביקורת והיא עוסקת גם בבחינת האפקטיביות של פעולות הגופים המבוקרים. משנות השמונים של המאה העשרים עוסק משרד מבקר המדינה, מדי פעם בפעם ובנסיבות הראויות, גם בהערכת תוצאותיהן של פעולות הממשל. בד בבד עם התפתחות זו הוחלה הביקורת על גופים נוספים, כגון תאגידים ממשלתיים, רשויות מקומיות, חברות בת של גופים מבוקרים, מוסדות להשכלה גבוהה, קופות חולים וקואופרטיבים לתחבורה ציבורית.

משנת 1971 משמש מבקר המדינה גם נציב תלונות הציבור. כל אדם שנפגע מגוף ממלכתי ציבורי העומד לביקורת מבקר המדינה, רשאי להגיש תלונה לנציב.

בשנת 1973 הטילה הכנסת על מבקר המדינה את הביקורת על החשבונות השוטפים של הסיעות בכנסת ועל חשבונותיהן בתקופת הבחירות לכנסת; בשנת 1993 הוטל עליו לערוך ביקורת על החשבונות של הסיעות והרשימות המשתתפות בבחירות לרשויות המקומיות; ובשנת 2005 הוטל עליו לבקר את חשבונות המועמדים בבחירות המקדימות במפלגות (הפריימריז).

תפקידיו של מבקר המדינה

ביקורת המדינה נבדלת במעמדה, במטרותיה ובשיטותיה מצורות אחרות של ביקורת ציבורית. ניתן להגדירה כאיסוף נתונים על פעולות הגופים המבוקרים ובחינתם לאור נורמות מחייבות. זהו תהליך של הערכה בלתי תלויה של פעולות המדינה על מוסדותיה ותאגידיה. מבקר המדינה עושה ביקורת חיצונית על מגוון פעולותיהם של מינהל המדינה וגופים ציבוריים שונים כדי להבטיח, בין היתר, את הפיקוח על השימוש של גופים אלה בכספי ציבור וכדי לבדוק באיזו מידה הם ממלאים את חובת הנשיאה באחריות. למבקר המדינה יש סמכות לדרוש מידע, מסמכים, הסברים וכל חומר אחר שלדעתו דרושים לו לצורכי הביקורת.

המבקר נדרש לבחון את פעולות הגופים המבוקרים מההיבטים האלה:

חוקיות וסדירות: בדיקת חוקיותה של פעולה שעשה גוף מבוקר או בעל תפקיד בגוף שהפעיל סמכות או הוציא כספי ציבור נועדה לברר אם היה מסמכותו החוקית לבצע את הפעולה; ובדיקת סדירותן של פעולות שננקטו או הוצאות שהוצאו נועדה לברר באיזו מידה הוקפד על קיום חוקים, נהלים ונורמות ראויות בעת ביצוע פעולות אלה.

חיסכון, יעילות ואפקטיביות: בביקורת החיסכון נבדקות בעיקר התשומות שהושקעו בפעולה הנבדקת, בביקורת היעילות נבדק היחס בין התשומות לתפוקות, ובביקורת האפקטיביות נבדקות התפוקות שהושגו, דהיינו אם הושג יעד הפעולה.

טוהר המידות: בביקורת טוהר המידות נבדק אם עובדי ציבור עומדים בנורמות וכללי התנהגות מחייבים; לדוגמה: אם נעשו פעולות במצב של ניגוד עניינים, משיקולים זרים, מתוך משוא פנים או אגב ניצול מעמד ושררה.

בתחומים שלא הוסדרו בהם כללי התנהגות בחוקים או בפסיקה של בית המשפט העליון קובע מבקר המדינה את הנורמה הראויה. לא אחת נורמות שקבע המבקר מקבלות אחר כך מעמד מחייב בנהלים או בחוקים. בנסיבות המתאימות, יש שבעקבות ממצאי ביקורת המבקר ממליץ לשקול שינויים בחקיקה.

היקף הביקורת

היקף הביקורת בישראל הוא מן הרחבים בעולם. ביקורת המדינה חלה על משרדי הממשלה, על מוסדות המדינה, על כל זרועות מערכת הביטחון (משרד הביטחון, צה"ל, התעשיות הצבאיות ואף יחידות חשאיות ביותר) ועל הרשויות המקומיות. עם הגופים העומדים לביקורתו של מבקר המדינה נמנות עשרות חברות ממשלתיות. לרבות מהן תפקיד חשוב בכלכלת המדינה, כגון ניצול משאבי טבע ותשתיות ואספקת שירותים חיוניים לציבור. איגודים וחברות שהממשלה משתתפת בהנהלתם כפופים לביקורת המדינה גם אם אין לממשלה חלק בהון שלהם.

גוף מבוקר הוא גם כל גוף העומד לביקורת על פי חוק ספציפי, על פי החלטת הכנסת או על פי הסכם בינו לבין הממשלה. גוף שהממשלה תומכת בו גם הוא גוף מבוקר, אך הביקורת אינה מופעלת עליו, אלא אם כן החליטו על כך הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת או המבקר, ובהיקף שעליו החליטו. עם הגופים הנתמכים בידי הממשלה נמנים מוסדות ציבור גדולים, כגון האוניברסיטאות, קואופרטיבים לתחבורה ציבורית וקופות החולים, וכן גופים אחרים. המבקר רשאי להפעיל ביקורת גם על כל ארגון עובדים כולל, ובלבד שהביקורת לא תיעשה על פעילותו כאיגוד מקצועי.

נוסף על תפקידי הביקורת המתוארים לעיל הטיל המחוקק על מבקר המדינה תפקידים אלה:

1. לפי **חוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973**, הוחלה ביקורת המדינה על ניהול ענייני הכספים של הסיעות והמפלגות בכנסת, ולפי **חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג-1993** - על ענייני הכספים של הסיעות והרשימות המשתתפות בבחירות לרשויות המקומיות. החוקים נועדו בעיקר לרסן את הוצאותיהן ולמנוע את תלותן בתורמים בעלי עניין. בכלל זה מדובר בביקורת על השימוש בכספים המוקצבים למפלגות מהקופה הציבורית לפי כללים שנקבעו בחוקים. מבקר המדינה בודק את ההוצאות וההכנסות של הסיעות והמפלגות בכנסת, הן בחשבונותיהן השוטפים והן בחשבונותיהן בתקופת הבחירות לכנסת. נבדקים שלושה היבטים: אם הוצאותיהן היו בגבולות התקרה שנקבעה בחוק; אם ההכנסות היו במסגרת ההגבלות הקבועות בחוק בעניין קבלת תרומות; ואם ניהלו את חשבונותיהן על פי הנחיות מבקר המדינה. כאשר דוח מבקר המדינה אינו חיובי ומצביע על חריגות - יש בידי מבקר המדינה להטיל על המפלגות והסיעות קנסות כספיים.

2. לפי **חוק המפלגות, התשנ"ב-1992**, בודק מבקר המדינה את חשבונותיהם של מועמדים בבחירות מקדימות (פריימריז) הנערכות במפלגות.
3. על פי **הכללים למניעת ניגוד עניינים בפעילותם של שרים וסגני שרים**, שקבעה הממשלה בשנת 1977, על שרים וסגני שרים להגיש למבקר המדינה עם כניסתם לתפקיד ומדי שנה בשנה הצהרה על הכנסותיהם, על נכסיהם, על ההון שברשותם, על עיסוקיהם ועל תפקידים נוספים שהם ממלאים. הכללים מטילים עליהם חובות ומגבלות בנוגע לעניינים האמורים, ועל מבקר המדינה הוטל לבדוק אם הם עומדים בהן.

תוצאות הביקורת - דוחות מבקר המדינה

מבקר המדינה מפרסם דוחות שונים, שהעיקרי שבהם הוא הדוח השנתי המוגש לכנסת על פי חוק, ובו מובא סיכום של הביקורת שנעשתה על משרדי הממשלה, על מאזן זכויותיה והתחייבויותיה של המדינה, מפעלי המדינה ומוסדותיה. מבקר המדינה ממציא את הדוח השנתי לראש הממשלה וליו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה; הדוח מונח על שולחן הכנסת ומתפרסם ברבים כעשרה שבועות לאחר מסירתו. בד בבד, מונחות על שולחן הכנסת גם הערותיו של ראש הממשלה לדוח השנתי של מבקר המדינה. כיום נחלק הדוח השנתי לשני חלקים, המתפרסמים במועדים נפרדים. נוסף על כך מתפרסמים בכל שנה שני דוחות מקיפים, האחד על השלטון המקומי במדינת ישראל והשני על מערכת הביטחון.

נוסף על שלושת הדוחות המרכזיים מפרסם מבקר המדינה **דוחות נפרדים** בנושאים מיוחדים, בשל זיקתם לבעיה עקרונית, או לשם שמירה על טוהר המידות או מסיבה אחרת, כגון דחיפות הנושא והצורך בתיקון ליקויים מידי, נושא העומד על סדר היום הציבורי, נושא בעל חשיבות מיוחדת וכיו"ב. כמו כן, מתפרסמות **חוות דעת** שהכין מבקר המדינה בהתאם לסעיף 21 לחוק מבקר המדינה לבקשת הכנסת, ועדת הכנסת לענייני ביקורת המדינה או הממשלה.

דוחות הביקורת לפי חוק מימון מפלגות, על הכנסותיהן, הוצאותיהן וניהול חשבונותיהן של הסיעות בכנסת, נמסרים מדי שנה בשנה ליו"ר הכנסת. בשנת בחירות נמסר ליו"ר הכנסת גם דוח הביקורת על ההכנסות, ההוצאות וניהול החשבונות של המפלגות בתקופת הבחירות לכנסת. כן מוסר מבקר המדינה ליו"ר הכנסת דוח על תוצאות הביקורת על חשבונות הסיעות והרשימות המשתתפות בבחירות לרשויות מקומיות ועל חשבונות המועמדים בבחירות המקדימות. דוחות ביקורת לפי חוק המפלגות על חשבונות המועמדים בבחירות המקדימות במפלגות מתפרסמים בהתאם למועדי הבחירות הפנימיות.

נציב תלונות הציבור

התרחבות המינהל הציבורי - בעיקר במדינות הרווחה המודרניות, שבהן גדולה מעורבות השלטון בחיי הפרט - והתחזקות הקשר בין האזרח לגופים ממלכתיים וציבוריים כתוצאה מהמגוון הרחב של השירותים שהמינהל הציבורי מספק לו, הרבו מטבע הדברים את נקודות החיכוך בין האזרח לרשויות השלטון. מצב דברים זה הביא להכרה בצורך בהקמת מוסד אובייקטיבי ובלתי תלוי שיעזור ל"אזרח הקטן" למצוא את דרכו במבוך המנגנון הביורוקרטי ויגן עליו מפני פגיעה של רשויות השלטון, בלא שיצטרך לפנות לבית המשפט.

כדי למלא צורך זה החליטה הכנסת בשנת 1971 להטיל על מבקר המדינה גם את תפקיד נציב תלונות הציבור. שילוב התפקידים של מבקר המדינה ושל נציב תלונות הציבור הוא ייחודי לישראל, והוא מביא תועלת רבה: מבקר המדינה עושה ביזמתו ביקורת על מכלול הפעולות של הגופים המבוקרים, ואילו נציב תלונות הציבור מברר תלונות המגיעות אליו והנוגעות לפגיעה בפרט בנושא מסוים. אם בעקבות בירור תלונה נחשפת לפני הנציב שיטת מינהל פגומה או הפרת חוק שיטתית - תפקידו הנוסף כמבקר המדינה מאפשר לו להנחות את עובדי משרדו העוסקים בביקורת לבדוק את נושא התלונה לא רק מנקודת מבטו של המתלונן, אלא גם בראייה כוללת, המביאה בחשבון את האינטרס של כלל הציבור. זאת ועוד, בבירור התלונות מסתייעת נציבות תלונות הציבור במידע שבידי יחידות הביקורת בנושאי התלונות.

נציב תלונות הציבור משמש כתובת לתלונות על גופים ממלכתיים וציבוריים שנקבעו בחוק (להלן - גופים נילונים), והוא ממלא את תפקידו באמצעות נציבות תלונות הציבור, שהיא יחידה מיוחדת במשרד מבקר המדינה. מנהל הנציבות מתמנה בידי הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת, לפי הצעת נציב תלונות הציבור. ממרץ 2007 מנהל הנציבות הוא עו"ד הלל שמגר. בנציבות עובדים יותר מ-75 עורכי דין המבררים את התלונות, שתי עובדות סוציאליות וכ-25 עובדים מינהליים המסייעים בטיפול בתלונות. כ-10% מהעובדים בנציבות הם דוברי ערבית. נוסף על דוברי ערבית, עובדים בנציבות גם דוברי שפות נוספות, ובהן רוסית ואמהרית.

בנציבות תשעה אגפים: אגף אחד עוסק ברישום התלונות המתקבלות, מיון על פי אמות המידה לבירור התלונות הקבועות בחוק ובירור חלק מהתלונות הדחופות, ושמירת האגפים האחרים מופקדים על בירור כל שאר התלונות. האגפים מבררים תלונות על משרדי הממשלה, על הרשויות המקומיות, על רשויות שהוקמו על פי דין (כמו המוסד לביטוח לאומי ורשות מקרקעי ישראל), על חברות ממשלתיות ועל גופים ציבוריים מבוקרים אחרים.

כדי להגביר את נגישות הציבור לנציבות מפעילה הנציבות לשכות לקבלת קהל ברחבי הארץ: בירושלים, בתל אביב, בחיפה, בלוד, בבאר שבע, בנצרת, בנצרת עילית ובקריית שמונה. בלשכות אפשר להגיש תלונה בעל פה בעזרת עובדי הנציבות ולקבל מידע וסיוע. בלשכות עובדים דוברי רוסית וערבית, ובלשכה בבאר שבע עובד עורך דין דובר אמהרית.

בשנים האחרונות חל גידול רב במספר התלונות המוגשות לנציב תלונות הציבור בכל שנה, ובשנת 2013 הוא עמד על קרוב ל-15,000 תלונות חדשות. בשנת 2013 גדל השיעור של התלונות המוצדקות מתוך כלל התלונות שבוררו לגופו של עניין והגיע לשיעור של כ-32%.

כל אדם יכול להגיש תלונה לנציב תלונות הציבור, בעצמו או באמצעות עורך דין, אם נפגע במישרין ממעשה או מחדל של הגוף המבוקר. על המתלונן לציין את שמו וכתובתו ולחתום על התלונה. אפשר להגיש תלונה גם בשמו של אדם אחר, בתנאי שהמתלונן קיבל את הסכמתו של אותו אדם להגיש תלונה בעניינו. חברי הכנסת רשאים להתלונן גם על מעשה שפגע במישרין בזולת. הפנייה לנציבות אינה כרוכה בתשלום אגרה כלשהי.

אפשר להגיש תלונה לנציבות בכמה דרכים: בתיבות המיועדות לכך הנמצאות בלשכות של הנציבות, באמצעות משלוח תלונה בדואר, בפקסימיליה, בדואר האלקטרוני או באמצעות מילוי טופס תלונה ייעודי הנמצא באתר האינטרנט של הנציבות (www.nezivut.mevaker.gov.il). קישור לטופס התלונה המקוון ניתן למצוא גם בדף הפייסבוק של משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור שנפתח לאחרונה. כמו כן אפשר להגיש תלונה בעל פה באחת הלשכות לקבלת קהל של הנציבות. התלונה תירשם בידי עובד הנציבות והמתלונן יחתום עליה.

הנושאים שאפשר להתלונן עליהם הם רבים; אדם יכול להגיש תלונה אם נפגע במישרין ממעשה או מחדל של גוף מבוקר, שהוא בניגוד לחוק או ללא סמכות חוקית, או שהוא מנוגד לכללי מינהל תקין או שיש בו אי-צדק בולט או נוקשות יתרה.

התלונות המתקבלות בנציבות עוסקות בשלושה תחומים עיקריים: המינהלי, המשפטי והחברתי. התחום המינהלי: התלונות בתחום זה עוסקות בעיקר במתן שירות לקוי לאזרח בגופים ציבוריים: השהיית הטיפול בפניות, אי-מתן מענה לפנייה, מסירת מידע חסר או מטעה וכדו'.

התחום המשפטי: התלונות בתחום זה הן על פעולות של הגופים הנילונים שנעשו בניגוד לחוק, לתקנות או לנוהלי הגוף הנילון, או על פרשנות מפלה או בלתי סבירה של הדין: חיוב באגרות ובהיטלים ללא אסמכתה בדיון, פעולות שנעשו בחריגה מסמכות, הפרת זכויות אדם וכדו'.

התחום החברתי: התלונות בתחום זה עוסקות בעיקר בשירותי רווחה, כמו גמלאות המוסד לביטוח לאומי, זכאות לדיוור והטבת תנאי דיור; שירותי בריאות וביטוח בריאות ממלכתי; ענייני חינוך וזכויות נכים.

הנציבות עוסקת גם בבירור תלונות של עובדי ציבור על פגיעה בזכויותיהם בתגובה על חשיפת מעשי שחיתות במקום עבודתם, ותלונות של מבקרים פנימיים בגופים מבוקרים על פגיעה בזכויותיהם בתגובה על פעולות שביצעו במסגרת תפקידם.

נציב תלונות הציבור רשאי לברר את התלונה בכל דרך שתיראה לו, ואין הוא כפוף להוראות שבסדר דין או בדיני ראיות. הנציב מביא את התלונה לידיעת הגוף הנילון ונותן לו הזדמנות נאותה להשיב עליה. לצורך הבירור רשאי הנציב לדרוש מכל אדם או גוף לתת לו כל ידיעה או מסמך שלדעתו אפשר שיסייעו לו בבירור התלונה.

בשנים האחרונות מקיימת הנציבות הליך של גישור בתלונות שנמצאות מתאימות לכך. טיפול בתלונות בדרך זו יעיל בעיקר כאשר יש בין שני הצדדים יחסים מתמשכים (דוגמת יחסי עבודה), בסכסוכים שמעורבים בהם כמה גופים נילונים או כאשר התלונה היא על התנהגות עובד ציבור.

משסיים הנציב את בירור התלונה, הוא מודיע על כך למתלונן ולנילון, בציון נימוקיו, והוא רשאי גם להצביע על הצורך בתיקון הליקוי שהעלה הבירור וכן על הדרך והמועד לתיקונו.

אין בהחלטותיו ובממצאיו של נציב תלונות הציבור בעניין תלונה כלשהי כדי להעניק למתלונן או לכל אדם אחר זכות או סעד בבית משפט שלא היו להם לפני כן, או למנוע ממנו להשתמש בזכות אחרת השמורה לו או לבקש סעד אחר שהוא זכאי לו. בית משפט לא ייתן סעד נגד החלטותיו וממצאיו של הנציב בעניין תלונה.

יש תלונות שלא יבוררו על ידי נציב תלונות הציבור, אם בשל הגוף שנגדו הוגשה התלונה, אם בשל אופי המעשה שעליו מתלוננים ואם מסיבות אחרות הקבועות בחוק: הנציב אינו מברר תלונות על נשיא המדינה ועל הכנסת וועדותיה ותלונות על חברי כנסת בדבר פעולה שעשו במילוי תפקידם. הנציב גם אינו מברר תלונה על הממשלה או על שר משריה (למעט תלונה בדבר מעשה שעשה כממונה על משרד).

הנציב אינו מברר תלונות על פעולה שיפוטית או מעין-שיפוטית ותלונות בעניינים הנדונים בבית משפט או בבית דין. הנציב גם אינו מברר תלונות של חיילים בשירות סדיר או במילואים ושל שוטרים או סוהרים הנוגעות לסדרי שירותם, לתנאי שירותם או למשמעת. תלונות אלה מבוררות על ידי נציב קבילות חיילים ונציב קבילות שוטרים וסוהרים.

הנציב גם לא יברר תלונה שהוגשה לאחר שעברה שנה מיום המעשה שבגללו הוגשה ותלונה על החלטה שהיה אפשר להגיש עליה ערר או ערעור - אלא אם כן מצא שיש סיבה מיוחדת המצדיקה את הבירור.

ככלל, נציב תלונות הציבור אינו מברר תלונה של עובד בגוף מבוקר העוסקת בעניין הנוגע לשירותו של המתלונן כעובד, אלא אם כן נושא התלונה הוא מעשה החורג מהוראות חוק או תקנה בדיני העבודה או מהוראות הסכם קיבוצי או הסדר כללי. ואולם לנציב תלונות הציבור סמכות לברר תלונה של עובד, שלפיה מתנכלים לו או פוגעים בזכויותיו עקב כך שהודיע בתום לב על מעשה שחיתות בגוף שהוא מועסק בו, וכן תלונה של מבקר פנימי שמלין על פגיעה בזכויותיו בתגובה על פעולותיו כמבקר. במסגרת תלונות אלה מוסמך הנציב לתת כל צו שימצא לנכון ולצודק כדי להגן על זכויות העובד או מבקר הפנים, ובכלל זה להורות בצו על ביטול פיטורים או על מתן פיצויים מיוחדים, בכסף או בזכויות. לצווים שנותן הנציב בתלונות אלה יש תוקף מחייב.

הדגשים בתכנית העבודה של משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור בשנה הנסקרת

היעד האסטרטגי שהציב מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור בתחילת כהונתו הוא העצמתה של הביקורת המקצועית וחיזוק האפקטיביות שלה, בין היתר על ידי חיזוק משמעותי של המעקב אחר תיקון הליקויים ופרסום שמות נושאי המשרה שעליהם הוטלה החובה לתקן את הליקויים שהתגלו בדוחות ופעילותם לתיקון הליקויים. נוסף על כך קבע מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור כי יושם דגש משמעותי, הן בעבודת הביקורת והן במסגרת בירור התלונות בנציבות תלונות הציבור, על ההגנה על זכויות האדם וקידומן במדינת ישראל בכלל ועל שמירת זכויותיהם של השכבות החלשות בפרט. כמו כן ממשיך מבקר המדינה ביתר שאת במאבק בשחיתות הציבורית למען טוהר המידות בקרב עובדי הציבור.

בד בבד קבע מבקר המדינה יעדים להגברת הנגישות של הציבור למשרד מבקר המדינה ושיתוף הציבור בעבודת הביקורת.

1. אלה היעדים הכלליים שקבע מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור:

(א) שקיפות והגשמת זכות הציבור לדעת וחופש הביטוי

מבקר המדינה מדגיש כי פומביות ממצאי הביקורת ובירור התלונות היא נדבך חשוב ביותר במשטר דמוקרטי. חוק יסוד: מבקר המדינה אף עיגן את פומביות הממצאים במעמד חוקתי על-חוקי בדמות סעיף 12(ב) הקובע כי דינים, חשבונות וחוות דעת יוגשו לכנסת ויפורסמו ברבים. מתן פומביות לממצאי הביקורת ובירור התלונות חשובים ביותר ליעילות הביקורת, שכן תנאי הכרחי למינהל תקין, לאמון הציבור וליעילות הפיקוח על הרשות המבצעת הוא שקיפות ופרסום ממצאי הביקורת ובירור התלונות. הפרסום ברבים ושקיפות פעילות הגופים המבוקרים מגשימים את עקרונות חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת. יתר על כן, הפומביות תורמת להרתעת עובדי הציבור ונבחרי (שמא קלונם יתפרסם ברבים) וכן לתיקון הליקויים. בשנים האחרונות אנו עדים למהפכה של ממש בעולם התקשורת ההמונית. אמצעי התקשורת המסורתיים - העיתונות הכתובה, הרדיו והטלוויזיה - אינם עוד אמצעי התקשורת היחידים. לצדם תופסות נדבך משמעותי דרכי התקשורת חדשות ומגוונות, כגון רשת האינטרנט, רשתות חברתיות ואמצעים נוספים של המדיה החדשה. מבקר המדינה מדגיש את חובתו של המשרד לבחון כל העת האם פרסום ממצאי הביקורת מתממש בדרך הראויה לנוכח המציאות המשתנה, ובהתאם לכך הנחה את משרדו לפעול בעולם המדיה החדשה. לאחרונה נפתח דף הפייסבוק של משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, ובקרוב עתיד להיפתח ערוץ YouTube. כמו כן, בעתיד הקרוב מתכנן משרד מבקר המדינה לערוך חלקים מדוחות הביקורת ובירור התלונות בצורת סרטונים קצרים וקליטים שיבטאו את עיקרי הממצאים שפרסם המשרד בדוחות המודפסים.

(ב) חיזוק המחקר והפיתוח והמקצועיות של ביקורת המדינה

מבקר המדינה שם דגש על חיזוק המקצועיות של ביקורת המדינה ובירור תלונות הציבור. ביקורת המדינה ובירור תלונות הציבור חייבים להתאים עצמם למציאות המשתנה לשם שמירת אמון

הציבור, שהוא נשמת אפה של הביקורת. משרד מבקר המדינה מתמודד היום עם מידע בהיקפים שמעולם לא עמדו לרשותו. מחד-גיסא מדובר בשיפור יכולתו של המשרד לאמת מידע שנמסר לו על ידי הגופים המבוקרים ולתעל את עבודת הביקורת לסוגיות המתאימות ביותר. אולם, מאידך גיסא, המידע הרב הוא מידע ציבורי אשר מצוי בידי כל אדם ואדם אשר חשוף לרשת האינטרנט ולרשתות החברתיות. אם בעבר המתין הציבור למוצא פיו של מבקר המדינה על מנת להתוודע לליקויים המצויים בגופי השלטון השונים, אזי היום מידע רב מצוי בידו עוד בטרם החל משרד מבקר המדינה לבצע את עבודתו. מצב זה מחייב את המשרד לבור את המוץ מן הבר ולהקפיד על רמה מקצועית גבוהה ביותר ועל ביצוע עבודת הביקורת באופן מעמיק ויסודי. תפקידה של הביקורת להעביר לציבור מידע אמין, איכותי ואובייקטיבי על אודות פעולות הגופים המבוקרים. במסגרת זו מתקיימת בחינה מחודשת של תורת ביקורת המדינה, מתקיימים שיתופי פעולה עם האקדמיה, מואץ פיתוח מערכות מחשוב מתקדמות - ניהוליות ומקצועיות - ומבוצעת התאמתן לצורכי העבודה בעידן הדיגיטלי הנוכחי, ומחוזק הקשר עם מוסדות ביקורת מדינה מקבילים בעולם.

(ג) חיזוק הקשר עם הכנסת

החוק קובע מפורשות כי במילוי תפקידיו יהיה מבקר המדינה אחראי לפני הכנסת בלבד, והוא מדגיש את איתנותו של המבקר בממשלה. מבקר המדינה מספק לכנסת מידע המשמש לה אמצעי לפיקוח על הרשות המבצעת, ובכך הוא מאפשר לה למלא את חובתה, שהיא אחד מעמודי התווך של הפרדת הרשויות במדינה דמוקרטית: פיקוח הרשות המחוקקת על הרשות המבצעת. משרד מבקר המדינה מקיים קשר הדוק ושוטף עם הכנסת, ובעיקר עם הוועדה לענייני ביקורת המדינה, תוך שיתוף פעולה מלא ומוצלח. הוועדה מקיימת דיונים בדוחות מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור. הנושאים המועלים לדיון מתוך הדוחות נקבעים גם בהתחשב בהמלצות מבקר המדינה. בעקבות הדיונים מכין יו"ר הוועדה בתיאום עם משרד מבקר המדינה את "סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה", ואלה מובאים לאישור מליאת הכנסת, ולאחר אישורה הם הופכים להחלטת הכנסת. המבקר נמצא בקשר מתמיד עם הוועדה, והוא מוסר לה דין וחשבון על פעולותיו כל אימת שייראה לו, או כשהיא מבקשת זאת ממנו. התקציב השנתי של משרד מבקר המדינה נקבע בידי ועדת הכספים של הכנסת על פי הצעת המבקר, ובתום שנת הכספים מגיש המבקר דוח כספי על ביצוע התקציב של משרדו לאישור הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

(ד) חיזוק הקשר עם גופים בין-לאומיים ועם מוסדות מקבילים בעולם

בין מבקרי המדינה ונציבי תלונות הציבור (אומבודסמנים) במדינות העולם מתקיימים שיתופי פעולה הדוקים וחילופי מידע הן באופן הדדי והן במסגרת ארגונים בין-לאומיים. מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור שם דגש רב על חיזוק הקשרים ההדדיים והבין-לאומיים של משרד מבקר המדינה עם שאר מוסדות הביקורת בעולם. שיתוף פעולה בין-לאומי הדוק עשוי לתרום רבות לחיזוק המחקר של ביקורת המדינה ובירור תלונות הציבור ולפיתוח התורה המקצועית בתחומים אלה, וכן לחיזוק הקשרים הדיפלומטיים של מדינת ישראל ולשיפור תדמיתה בעולם. מבקר מדינת ישראל הוא חבר פעיל בארגון הבין-לאומי של מוסדות הביקורת העליונים (International Organization of Supreme Audit Institutions - INTOSAI) מאז שנות החמישים של המאה העשרים. נוסף על כך מבקר המדינה הוא חבר בארגונים האזוריים של מוסדות ביקורת עליונים באסיה (Asian Organization of Supreme Audit Institutions - ASOSAI) ובאירופה

(European Organization of Supreme Audit Institutions - EUROSAI). בתפקידו כנציב תלונות הציבור מבקר המדינה חבר בארגון האומבודסמנים הבין-לאומי (International Ombudsman Institute - IOI) ובארגון האזורי האירופי של מוסד זה. כמו כן הוא חבר בארגון האומבודסמנים של מדינות אגן הים התיכון (Association of Mediterranean Ombudsmen - AOM), ובועד המנהל של ארגון זה. העובדים והמנהלים במשרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור משתתפים מפעם לפעם בכנסים, סמינרים וימי עיון שמארגנים הארגונים הבין-לאומיים השונים. הקשרים ההדדיים הענפים עם מוסדות ביקורת ואומבודסמנים ברחבי העולם בא לידי ביטוי באופנים שונים ומגוונים, כגון ביקורים הדדיים, חילופי מידע, השתתפות בכנסים וסמינרים, שיתופי פעולה מקצועיים בתחומים שונים ואף ביצוע ביקורת על מוסדות עמיתים. במהלך הכנס ארגון מוסדות הביקורת של אירופה האחרון בהולנד, נבחר משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור לתפקיד מבקר ארגון מוסדות הביקורת של אירופה, וכן כחבר בכוח המשימה האירופי לביקורת בתחומי אתיקה.

(ה) החלת הביקורת

ממשלת ישראל נוקטת לא אחת במדיניות של הפרטת שירותים ממשלתיים, בדרכים מגוונות, כך ששירותים אלו ניתנים לאזרחים ולתושבים על ידי גופים פרטיים. רבים מהשירותים המופרטים הינם בתחומי הרווחה והחברה, תחומים בהם נדרשים פיקוח ובקרה חיצוניים ביתר שאת. כך גם, ישנם גופים פרטיים אשר פעילותם המהותית הינה פעילות בעלת מאפיינים ציבוריים מובהקים וכרוכה בהפעלת סמכויות שלטוניות. עמדתו של מבקר המדינה הינה כי במקרים של הפרטה או מיקור חוץ של סמכויות שלטוניות או סמכויות בעלות אופי דומה, המבוצעות מטעם משרדי הממשלה, לרבות מנגנוני ניהול, בקרה ופיקוח, בעיקר בתחומים הנוגעים לזכויות אדם ולאוכלוסיות חלשות, יש מקום, לחייב את הגופים הפרטיים בחובות מוגברות של שקיפות ודיווח. במקרים הראויים, ניתן אף לעגן בחוזה של הממשלה עם החברות הפרטיות גם את האפשרות להחיל עליהן את הביקורת של מבקר המדינה, על פי סעיף 9(6) לחוק מבקר המדינה. בהתאם למדיניות זו, הועמד לביקורתו של מבקר המדינה בשנה האחרונה, בין היתר, המרכז הארצי לבחינות ולהערכה (מאל"ו), הגוף אשר עורך את מבחני הפסיכומטרי ומבחנים נוספים המהווים את שער הכניסה לאקדמיה הישראלית. כך גם הודיע מבקר המדינה כי הוא מתחיל בביצוע ביקורת בקרן הקיימת לישראל.

(ו) חדשנות

ביקורת המדינה צריכה להתאים את עצמה לאתגרים העומדים לפניה בעת הנוכחית, ולצד המשך ביצוע הביקורת השמרנית יש להעצים את ממד החדשנות בביקורת. ממד החדשנות מחייב גם שינוי דפוסי חשיבה. במהלך ביצוע הביקורת חובה על העוסקים בכך להקפיד על התנהגות זהירה המתחייבת מאופי העיסוק ומתאפיינת באמירה **"כן, אבל..."**. אולם בכל הנוגע לאופן ביצוע הביקורת והשימוש בכלים ורעיונות חדשים קיים צורך לשנות את דפוס החשיבה להתנהגות שמתאפיינת באמירה **"כן, ו..."**. משמע, אנו פתוחים לרעיונות חדשים ואף מעוניינים לשכללם ולגבשם לתכנית פעולה מעשית. עם זאת חשוב לשוב ולציין כי החדשנות אינה מטרתה של הביקורת, אלא אמצעי הכרחי על מנת לשמור על הרלוונטיות של הביקורת בעידן זה וכן לשפר את יעילותה של הביקורת. תפיסה זו של חדשנות התקבלה כיעד מרכזי של ארגון מוסדות ביקורת המדינה באירופה, ה-EUROSAI, בקונגרס האחרון שהתקיים בחודש יוני שנה זו, בהולנד.

2. אלה היעדים שקבע מבקר המדינה בתחום הביקורת:

(א) הגנה על זכויות האדם בישראל וקידומן

משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור יהיה מוסד מרכזי בהגנה על זכויות האדם במדינת ישראל ובקידומן ככלל ובהגנה על זכויות של אוכלוסיות חלשות בפרט. חוקי היסוד בדבר זכויות האדם ובראשם חוק היסוד: כבוד האדם וחירותו, אינם אך אידאל נשגב או מטרה נעלה אלא הם מטילים חביות משפטיות אשר להן השפעות מעשיות וקונקרטיות על תפקודן של רשויות השלטון. בכוונת משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור לבחון את פעילותם של הגופים המבוקרים בראי החובות החוקיות והחוקתיות המוטלות עליהם בכל הנוגע לשמירה על זכויות היסוד.

(ב) הקפדה על גבולות הביקורת

משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור הוא גוף מקצועי ואיכותי אשר עליו הוטל לערוך ביקורת בכ-1,500 גופים מבוקרים ולברר תלונות של הציבור על מספר דומה של גופים נילונים. העצמתה של הביקורת המקצועית היא יעד חשוב ומידי וחיזוק האמון שבין משרד מבקר המדינה לגופים המבוקרים הוא תנאי הכרחי לקיומה של ביקורת אמינה ויעילה. לשם כך נדרשת, בין היתר, הקפדה על קיומה של גישה מלאה לכל חומר שבידי הגוף המבוקר, ללא כל מגבלה.

(ג) בדיקת נושאים בזמן אמת

בדיקה בזמן אמת נועדה להתריע על ליקויים, אי-חוקיות ואי-סדרים כבר במהלך פעולת הגוף המבוקר או בסמוך לסיומה, במטרה למנוע נזק בלתי הפיך וכדי להביא לתיקון הליקויים בהקדם. בשנים האחרונות ניתן דגש על ביצוע ביקורות בזמן אמת ופרסום ממצאיהן סמוך ככל האפשר למועד האירועים. מגמה זו תימשך ואף תתחזק בשנים הבאות.

(ד) דיווח חיובי

במקרים מיוחדים יינתן בדוחות מבקר המדינה ביטוי גם לפעולות חיוביות של הגוף המבוקר, זאת כדי ליצור מוטיבציה ולעודד את עובדי הציבור לפעולות חיוביות. כמו כן, גוף מבוקר אשר יתקן את הליקויים במהלך ביצוע הביקורת, יזכה לציון לשבח על כך במסגרת הדוח הסופי, מתוך מטרה לעודד גופים מבוקרים נוספים לנהוג כך. יצוין שבינואר 2007 תוקן חוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב] (תיקון מס' 40), ונקבע בו כי המבקר "יציין שיפור או פעולות בולטות לטובה, הראויים לדעת המבקר להיכלל בדין וחשבון".

(ה) הגברת אפקטיביות הביקורת והמעקב אחר תיקון ליקויים

ביקורת ללא מעקב אחר תיקון הליקויים שהיא מעלה אינה מספקת. רק מעקב רצוף וחסר פשרות אחר תיקון הליקויים ותיקונם יבטיח את השגת מטרת הביקורת. לפיכך קבע מבקר המדינה כי תינתן עדיפות גבוהה לפעולות מעקב אחר תיקון ליקויים. לצורך כך הוקמה יחידה מיוחדת במשרד שזהו עיקר תפקידה (היחידה למעקב אחר תיקון ליקויים). בינואר 2011 תוקן חוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב] (תיקון מס' 44), ונקבע בו כי אם "לא קיים עובד גוף מבוקר את שהוטל עליו מכוח סעיף 21א או 21ב, ללא הצדק סביר, יהווה הדבר עבירת משמעת לפי הדין המשמעתי החל באותו גוף מבוקר". בסמוך לכניסתו לתפקיד הטיל מבקר המדינה על המנהל הכללי של המשרד לבחון דרכים נוספות לחיזוק משמעותי של המעקב אחר תיקון הליקויים, בין היתר באמצעות שינוי

שיטת ההפעלה של היחידה למעקב אחר תיקון ליקויים ופרסום שמות נושאי המשרה שעליהם הוטלה החובה לתקן את הליקויים שהתגלו בדוחות ופעילותם בנידון.

(ו) פרסום שמות

נקבע כי יפורסמו שמות של בעלי תפקידים בכירים שנמצא כי התרשלו במידה חמורה בביצוע תפקידיהם ופגעו, בין השאר, באוצר המדינה במעשיהם או במחדליהם. אין גורם הרתעה בעל משקל כמו פרסום שמות עובדי הציבור האחראים לליקויים ולמחדלים. פרסום שמו של עובד ציבור נשקל בהתאם לחומרת הפגיעה שמייחס לו דוח הביקורת ולבכירותו של העובד, ונעשה בזהירות רבה, תוך שמירה על כללי הצדק הטבעי ולאחר שמוצתה זכות התגובה.

(ז) חיוב בהחזרת כספים למדינה

בנסיבות מיוחדות ישקול מבקר המדינה לקבוע כי חלה על מבוקרים חובת החזרת כספים לאוצר המדינה. לדוגמה, במקרים שהמבוקרים שלחו את ידם לקופת המדינה, אם בתנאי שכר או בתנאי שירות חריגים, בלתי מקובלים ובלתי ראויים לחלוטין, ואם במקרים מיוחדים שבהם הוכחה מידה רבה של רשלנות או "עצימת עיניים" של עובדי הציבור לגבי תשלום כספים ללא בסיס מאוצר המדינה.

נושאים מרכזיים לביקורת

1. ביקורת כלכלית-חברתית

ביקורת המדינה אינה עומדת בחלל ריק, ותפקידה לשפר את תפקודו של השירות הציבורי לטובת כלל האזרחים, וביתר שאת לטובת הציבור אשר מתקשה לממש את זכויותיו ללא סיוע. בשל כך יינתן בשנים הקרובות דגש על ביקורת כלכלית-חברתית, אשר תבחן את התנהלות הגופים המבוקרים גם לאור הזכויות החוקתיות והאמנות הבין-לאומיות בתחום זכויות האדם והזכויות החברתיות אשר נקבעו או הוחלו במדינת ישראל, ותעקוב אחר התמודדות המדינה עם ההגנה על זכויות אדם בכלל וזכויות השכבות החלשות בפרט.

2. המאבק בשחיתות הציבורית והגנה על טוהר המידות

מבקר המדינה הציב את המאבק בשחיתות הציבורית כיעד, מתוך ראייה כי השחיתות מסכנת את הדמוקרטיה, גורמת לציבור לאבד את אמונו בממשל ועלולה לפורר את החברה הישראלית. בשנים האחרונות השקיע המשרד מאמצים מרובים בתחום זה, וגם השנה יהיה המאבק בשחיתות אחד היעדים המרכזיים בפעילותו. דגש מיוחד יינתן לתחום טוהר המידות בסוגיית המכרזים במגזר הציבורי.

כל האגפים במשרד מבקר המדינה עוסקים בדרך זו או אחרת במאבק בשחיתות הציבורית, אך באופן מיוחד עוסק בה האגף לתפקידים מיוחדים (תפק"ם).

3. שחרור חסמים ביורוקרטיים מיותרים והגברת השקיפות

כחלק בלתי נפרד מחיזוק מעמדו של מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור כמגן הפרט יינתן דגש בעבודת הביקורת לבחינת השירות הניתן לאזרח בנקודות המפגש העיקריות בינו ובין הרשות המבצעת. נוסף על כך מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור רואה חשיבות רבה בהגברת שקיפות

פעולות הרשות המבצעת. היעדר שקיפות וחסמים ובירוקרטיה מיותרים הם בין הגורמים המרכזיים לקיומה של שחיתות ציבורית; הגברת השקיפות, איתור חסמים אלו ושחרורם וכן הצבעה על נקודות מפגש שבהן אפשר להקל על האזרח יסייעו לחיזוק אמון הציבור בשירות הציבורי וכן יסייעו במאבק לביעורה של השחיתות הציבורית ולהגנה על טוהר המידות.

3. אלה היעדים שקבע מבקר המדינה בתחום נציבות תלונות הציבור:

(א) הנגשת הנציבות

הנציבות, אשר מלאו לה כבר למעלה מ-40 שנה, משמשת כתובת לכל אדם המבקש להתלונן על גופים ציבוריים. לצורך מילוי תפקידה כראוי יינתן דגש להגברת נגישות הציבור, ובעיקר האוכלוסיות החלשות, למוסד הנציבות, בין השאר על ידי הרחבת פעולות הנציבות בלשכות שבפריפריה, הסברה באמצעי התקשורת האלקטרונית והכתובה והפצת עלוני הסברה במשרדי הרשויות המקומיות, במתנ"סים ובריכוזי ציבור אחרים.

כחלק ממגמת הנגשת הנציבות לכלל הציבור והגברת המודעות לייעודה של הנציבות נפתחה בדצמבר 2012 לשכה נוספת בעיר קריית שמונה, המשמשת את הציבור המתגורר בצפון הארץ, וזאת במטרה לחזק את הקשר עם הפריפריה ואת ההגנה על זכויותיהם של המתגוררים שם. ואמנם, פתיחת הלשכה בקריית שמונה הביאה לעלייה במספר הפונים ללשכות לקבלת קהל בצפון הארץ ולחשיפתה של הנציבות בקרב אוכלוסיות חדשות שקודם לכן מיעטו לפנות אליה, בהן דרוזים תושבי רמת הגולן. בד בבד, נפתח דף הפייסבוק של משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, אשר פונה לקהל יעד שונה, וגם באמצעותו ניתן להגיש תלונות לנציבות תלונות הציבור וכן להתעדכן באופן תדיר בפרסומים השונים של המשרד. לאחרונה עלה לאוויר גם ערוץ היוטיוב של משרד מבקר המדינה ונציבות תלונות הציבור, אשר בעתיד יתרום אף הוא למגמת ההנגשה של הנציבות.

(ב) בחינת אמצעים חדשים לטיפול בתלונות

בעבודת הנציבות יינתן דגש על שיפור השירות לאזרח על ידי ייעול הליכי הבירור וקיצור משך הטיפול בתלונה. בין יתר האמצעים לייעול הטיפול בתלונות מקיימת הנציבות בשנים האחרונות הליך של גישור בתלונות שנמצאות מתאימות לכך. הטיפול בתלונות בדרך זו יעיל בעיקר כאשר יש בין שני הצדדים יחסים מתמשכים (דוגמת יחסי עבודה), בסכסוכים שמעורבים בהם כמה גופים נילונים, או כאשר התלונה היא על התנהגות עובד ציבור. אחד היעדים בתחום בירור התלונות הוא הגברת השימוש בהליכי הגישור.

(ג) הגנה על חושפי מעשי שחיתות

אחד היעדים המרכזיים של נציבות תלונות הציבור הוא הגברת ההגנה על חושפי שחיתויות ועל מבקרים פנימיים, ובמידת האפשר אף הרחבתה ליתר שומרי הסף. במסגרת זו מקיים צוות של המשרד עבודת מטה בסיוע הרשות להגנה על עדים וגופים נוספים על מנת לגבש דרכי פעולה המתאימות לאופיים ולצורכיהם של חושפי השחיתויות, מתוך כוונה לפתח מודל לטיפול הוליסטי בחושפי שחיתות. בעקבות הצעת הצוות ודיונים שקיים עם האגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים, הוגשה הצעת חוק ממשלתית לתיקון חוק הסיוע המשפטי, התשל"ב-1972, כדי שיהיה אפשר לתת סיוע משפטי לחושפי שחיתות ללא צורך בבדיקת נזקקותם הכלכלית, שהיא תנאי למתן סיוע לפי החוק בנוסחו כיום.

המבנה הארגוני של משרד מבקר המדינה ורשימת בעלי תפקידים בכירים

במשרד מבקר המדינה פועלות חמש חטיבות המופקדות על הביקורת בתחומים השונים של המינהל הציבורי: שלוש חטיבות לביקורת משרדי הממשלה ומוסדות המדינה; חטיבה לביקורת מערכת הביטחון; חטיבה לביקורת הרשויות מקומיות. בנוסף פועלים במשרד אגף לתפקידים מיוחדים ואגף לביקורת בחירות ומימון מפלגות.

נציבות תלונות הציבור היא יחידה מיוחדת במשרד, ואת מנהל הנציבות ממנה הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת, לפי המלצת מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור.

המשרד הראשי של מבקר המדינה, לשכת מבקר המדינה, לשכת מנכ"ל המשרד ולשכת מנהל נציבות תלונות הציבור נמצאים בירושלים; בירושלים נמצאות גם יחידות המטה - יחידת הייעוץ המשפטי, היועץ לעניינים כלכליים, יחידת התכנון הדיווח והבקרה, וכן היחידה לעריכת כתבי המשרד ושירותי המינהל הכללי. למשרד לשכות גם בתל אביב, בחיפה, בנצרת, נצרת עילית, בלוד, בבאר שבע ובקריית שמונה.

עובדי משרד מבקר המדינה כפופים בעניין תנאי שירותם למרותו של המבקר בלבד. כאמור, מבקר המדינה עצמאי באשר למינוים ופיטוריהם של עובדי משרדו. שכן עובדי המשרד נקבע בידי המבקר, בהתבסס על המלצותיה של ועדה ציבורית ברשות פרופ' אריה גלברזון משנת 1978. עקרונות השכר אף עוגנו בהסכם קיבוצי שקיבל תוקף של פסק דין.

ביוני 2013 מנה תקן המשרד 580 משרות. במשרד הועסקו 510 עובדים: 282 נשים ו-228 גברים. מתוך כלל העובדים במשרד: 384 עובדים בדירוג ביקורת ובמשרות מקצועיות (כולל 4 משרות אמון), כולם בעלי השכלה אקדמית במגוון רחב של תחומים, 77 מתוכם הינם עובדים בעלי השכלה משפטית בנציבות תלונות הציבור; 126 עובדים בדירוג המנהלי (כולל 3 משרות אמון).

העובדים המקצועיים המועסקים בביקורת הם אקדמאים המדורגים בדירוג הביקורת - מהם 11% בעלי תואר ראשון (45 עובדים), 10% סיימו לימודי תעודה לאחר תואר ראשון (38 עובדים), 77% בעלי תואר שני (291 עובדים) ו-2% בעלי תואר שלישי (6 עובדים). מספרם הרב של העובדים האקדמאים, בעלי תארים מתקדמים, בתחומים מגוונים, נובע מהצרכים המקצועיים של המשרד כגוף הנדרש לבצע את ביקורת המדינה במגוון נושאים והיבטים, בכל תחומי העשייה, באופן מקצועי, יסודי ומעמיק. מקצועיותם הגבוהה של עובדי משרד מבקר המדינה, ניסיונם העשיר, עצמאותם, הם הערובה הראויה לעומק הבדיקה, לאיכותה ולאובייקטיביות שלה.

רשימת בעלי תפקידים בכירים

יוסף חיים שפירא, מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור
אלי מרזל, המנהל הכללי של משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור
דוד נהיר, יועץ בכיר למבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, הממונה על העמדת מידע לפי חוק חופש המידע
עמיחי שי, יועץ בכיר למבקר המדינה ונציב תלונות הציבור לתפקידים מיוחדים
יצחק סעד, ראש המטה ועוזר בכיר למבקר המדינה ונציב תלונות הציבור
שלמה רז, דובר משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור
מתן גוטמן, עוזר בכיר למנהל הכללי

יחידות המטה

נורית ישראלי, היועצת המשפטית למבקר המדינה
דניאל שוופי, יועץ כלכלי למבקר המדינה
ראובן כץ, מנהל יחידת התכנון, הדיווח והבקרה
שלומית סבן, עורכת כתבי המשרד
נעמי אברהם, מנהלת אגף ההדרכה ומרכז מידע
שרון סולומון, מנהל האגף למערכות מידע

חטיבות הביקורת

החטיבה לביקורת משרדים כלכליים

צבי ורטיקובסקי, משנה למנהל הכללי, מנהל החטיבה לביקורת משרדים כלכליים
אהוד לנגרמן, מנהל אגף ג'
אוהד דבי, מנהל אגף ח'
אליעזר בראונר, מנהל אגף ט'
מאיר בן דוד, מנהל אגף י'

החטיבה לביקורת תחומי רווחה וחברה

ליאורה שמעוני, מנהלת החטיבה לביקורת תחומי חברה ורווחה
שמעון עמר, מנהל אגף ד'
חנה יזרעלוביץ, מנהלת אגף ה'
דן בנטל, מנהל אגף י"ג
בני גולדמן, מנהל אגף ט"ו

החטיבה לביקורת משרדי ממשלה ומוסדות שלטון

יובל חיו, משנה למנהל הכללי, מנהל החטיבה לביקורת משרדי ממשלה ומוסדות שלטון
דגנית שי, מנהלת אגף א'
אהרון הלינגר, מנהל אגף י"ב
ישראל אקשטיין, מנהל אגף י"ד
לאה עוזיאל, מנהלת אגף ט"ז

החטיבה לביקורת מערכת הביטחון

יוסף ביינהורן, סגן המנהל הכללי, מנהל החטיבה לביקורת מערכת הביטחון
רון ישראל, מנהל אגף א'
חיים לשם, מנהל אגף ב'
רוני לוי, מנהל אגף ג'
משה שוחט, מנהל אגף ד'
חובב שפירא, מנהל אגף ה'

החטיבה לביקורת השלטון המקומי

שמואל גולן, משנה למנהל הכללי, מנהל החטיבה לביקורת השלטון המקומי
נדאל בלעום, מנהל אגף א'
תמר מנס, מנהלת אגף ב'
זיאד אסעד, מנהל אגף ג'
מירה רזין, מנהלת אגף ד'
טוביה בירן, מנהל אגף ה'

תפקידים מיוחדים

רינה קרמף, מ"מ מנהל האגף לתפקידים מיוחדים¹
יוסף הירש, מנהל יחידה למעקב אחר תיקון ליקויים²
חנה רותם, מנהלת האגף לביקורת בחירות ומימון מפלגות³

נציבות תלונות הציבור

הלל שמגר, מנהל נציבות תלונות הציבור
אורלי לוינזון סלע, סגנית למנהל נציבות תלונות הציבור
מירי אלה, יועצת משפטית לנציב תלונות הציבור
תדהר אופיר, מנהל אגף רישום, מיון וניתוב (רימו"ן)
רחל אבני, מנהלת אגף א'
שלומית לוירר, מנהלת אגף ב'
מרב לוי, מנהלת אגף ג'
מיכל רונן דלרוזה, מנהלת אגף ד'
יונתן מרקוביץ, מנהל אגף ה'
חיה רייך, מנהלת אגף ו'
עידו דון יחיא, מנהל אגף ז'
מיכל יניב, מנהלת אגף ח'

1 האגף כפוף במישור למנכ"ל
2 האגף כפוף למנהל החטיבה לביקורת משרדי ממשלה ומוסדות שלטון
3 האגף כפוף למנהל החטיבה לביקורת השלטון המקומי

חטיבת המינהל

שמואל יונס, משנה למנהל הכללי, מנהל חטיבת המינהל
איילת בנסון, מנהלת אגף משאבי האנוש
אבידן בר סלע, ממונה בטחון ארצי
דוד לוי, מנהל אגף משאבים חומריים
רמי סלמה⁴, חשב, מנהל האגף לחשבות וגזברות

4 לפי החלטת מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, מר סלמה, בתפקידו כחשב המשרד, כפוף ישירות למנהל הכללי.

ייצוג בני שני המינים במשרד מבקר המדינה

מתוך 510 עובדי משרד מבקר המדינה 282 הן נשים ו-228 הם גברים. הנשים הן כ-55% מעובדי המשרד.

384 מעובדי המשרד מועסקים בדירוג הביקורת ובמשרות מקצועיות, מהם 176 נשים, שהן כ-46% מכלל עובדי הביקורת.

מספר העובדים בדירוג המנהלי הוא 126, מהם 106 נשים, שהן כ-84% מכלל העובדים בדירוג המנהלי.

להלן, נתונים השוואתיים בין הנשים והגברים המועסקים במשרד מבקר המדינה :

1. בשתי הדרגות הגבוהות בדירוג הביקורת מכהנים 25 גברים ו-11 נשים ובשתי הדרגות שמתחתן 90 גברים ו-58 נשים. בדרגות הביניים 80 נשים ו-71 גברים ובדרגות הבינוניות ומטה, 26 נשים ו-17 גברים.

2. בתפקיד מנהלי חטיבה מכהנים 5 גברים ואישה אחת.

3. בתפקיד מנהל נציבות תלונות הציבור מכהן גבר ובתפקיד סגן למנהל נציבות תלונות הציבור מכהנת אישה.

4. בתפקיד מנהלי אגפים מכהנים 27 גברים ו-14 נשים, ובתפקיד סגני מנהלי אגפים ומקביליהם מכהנים 49 גברים ו-35 נשים.

5. במשרד שני עובדים בדירוג מוקבל לשופטים : אישה אחת וגבר אחד.

6. בדירוג המנהלי מאיישות נשים את מרבית התפקידים (106 נשים ו-20 גברים). בדרגה הבכירה מכהן גבר אחד, ובדרגה שמתחתיה 2 נשים. בשאר הדרגות מספר הנשים גדול מזה של הגברים.

7. להלן התפלגות הנשים והגברים לפי רמת השכלה :

תואר ראשון - 54 נשים ו-30 גברים.

לימודי תעודה - 17 נשים ו-22 גברים.

תואר שני - 148 נשים ו-155 גברים.

תואר שלישי - 2 נשים ו-4 גברים.

סקירת עיקרי פעילות מבקר המדינה

בפרק הזמן 1.7.13-30.6.14 הגיש מבקר המדינה את הדוחות האלה :

דוחות מבקר המדינה

1. דוח שנתי 63

בהתאם למדיניות מבקר המדינה הן בתחום הנגישות והשקיפות והן בתחום ההגנה על זכויות הפרט, תורגמו המבואות לשפה הערבית.

דוח שנתי 63ב

הדוח פורסם לציבור ביום 17.7.2013. דוח זה, הכולל 14 פרקים ושני דוחות מעקב, עוסק בביקורת מערכת הביטחון על מרכיביה השונים - משרד הביטחון, צה"ל, התעשיות הביטחוניות וארגונים נוספים שיש להם השפעה על הפעילות בתחום הביטחון. הדוח נותן דגש בהיבטים הארגוניים, המינהליים והכלכליים של פעילות צה"ל ומשרד הביטחון, באכיפת החוק והסדר באזור יהודה ושומרון, וכמו כן בנושאים הקשורים בשמירה על איכות הסביבה, נוכח ההשפעה הניכרת של פעילות התעשיות הביטחוניות על זיהום הסביבה, שמשמעה סיכון שלום הציבור.

דוח שנתי 64א

דוח הביקורת השנתי 64א, פורסם לציבור ביום 15.10.2013. דוח זה, הכולל 34 פרקים ודוח מעקב אחד, הוא החלק הראשון בדין וחשבון השנתי של מבקר המדינה על תוצאות הביקורת של הגופים המבוקרים לשנת 2013, והוא מוקדש בעיקרו לענייני כלכלה. נוכח החשיבות הגוברת של נושאים כלכליים והשפעתם על הציבור והחברה בישראל מצא לנכון משרד מבקר המדינה לייחד כרך נפרד של הדוח השנתי לביקורת בנושאים כלכליים חשובים ובעלי משמעויות כספיות ניכרות.

דוח שנתי 64ב

דוח הביקורת השנתי 64ב, פורסם לציבור ביום 10.3.2014. דוח זה, הכולל 12 פרקים ושני דוחות מעקב, עוסק בביקורת מערכת הביטחון במגוון תחומי האחריות והעיסוק שלה: כשירות ומוכנות מבצעית של צה"ל להגנת המדינה; ונושאים ארגוניים - במשרד הביטחון, בצה"ל, בארגון נכי צה"ל ובמשמר הגבול; כן ניתן דגש לשמירה על זכויות הפרט והציבור, הגנה על החלש ודאגה לציבור; וכן על נושאי שמירת איכות הסביבה הנוגעים למשרד הביטחון ולתעשיות הביטחוניות כדי להגן על בריאות הציבור.

דוח שנתי 64ג לשנת 2013 ולחשבונות שנת כספים 2012

דוח הביקורת השנתי 64ג לשנת 2013 ולחשבונות שנת כספים 2012 פורסם לציבור ביום 13.5.2014. דוח זה, הכולל 42 פרקים העוסקים בביקורת על משרדי ממשלה, מוסדות מדינה, חברות ממשלתיות ותאגידים ציבוריים. גם השנה הוסיף משרד מבקר המדינה, בצד המשך המאבק בשחיתות הציבורית

ולמען טוהר המידות, לטפל באורח מעמיק בנושאים כלכליים וחברתיים שיש להם השפעה מכרעת על איכות חייהם של האזרחים במדינה, על השירות שהם מקבלים מגורמי השלטון - ועל דמותה של מדינת ישראל. תשומת לב מיוחדת מקדישה ביקורת המדינה לביקורות הנוגעות לאוכלוסיות חלשות, אשר קשה להן יותר לעמוד על זכויותיהן, ולעתים אין מי שיהיה להן לפה. בדוח זה מובאים ממצאי ביקורת בנושאי שילוב אנשים עם מוגבלות בתעסוקה; הבאת ילדים לישראל שלא על ידי הוריהם; הטיפול בזרים שאינם בני הרחקה ומעקב אחר הטיפול בקטינים חסרי מעמד אזרחי בישראל. עוד נבדקו היבטים בטיפול המשטרה בקטינים המעורבים לכאורה בפלילים והיבטים בשיקום אסירים; ונעשה מעקב בנושא הקרן לטיפול בחסויים. פרקים אלה בדוח מצביעים על ליקויים משמעותיים בטיפול המדינה בנושאים אלה. חובתה של המדינה לפעול בהקדם לשיפור משמעותי של הטיפול באותן אוכלוסיות.

2. דוח על הביקורת בשלטון המקומי

דוח על הביקורת בשלטון המקומי לשנת 2013 פורסם לציבור ביום 22.1.2014. דוח זה, הכולל 17 פרקים, מביא את עיקרי הביקורת שנעשתה בשלטון המקומי, והוא כולל פרקי ביקורת על נושאים מערכתיים ועל נושאים ממוקדים, אשר עוסקים במגוון עניינים הנמצאים בלב העשייה של השלטון המקומי בישראל. בין היעדים שהוגדרו למשרד מבקר המדינה על ידי מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור עם היכנסו לתפקידו, היה כי בצד המשך המאבק בשחיתות הציבורית ולמען טוהר המידות, יורחב הטיפול בנושאים כלכליים וחברתיים, שיש להם השפעה מכרעת על מרבית האוכלוסייה ועל דמותה של מדינת ישראל. כר פעולה נרחב בנושא זה מצוי גם בשלטון המקומי, ומשרד מבקר המדינה מייחד לכך משאבים וכוח אדם רב.

3. חוות דעת ודוחות בנושאים מיוחדים

(א) דוח ביקורת על לשכת הקשר "נתיב"

הדוח פורסם ב-1.9.2013

(ב) חוות דעת בנושא מאגר מידע על פליטים מארצות ערב ומאיראן

חוות הדעת פורסמה ב-5.2.2014

(ג) דוח ביקורת בנושא היערכות לבחירות לכנסת התשע עשרה וניהולן

הדוח פורסם ב-26.2.2014

(ד) דוח ביקורת על ייצוג נשים בתפקידים בכירים בשירות הציבורי

הדוח פורסם ב-4.3.2014

(ה) דוח ביקורת על פעולות הממשלה לקידום הביטחון התזונתי

הדוח פורסם ב-7.4.2014

4. דוחות על ביקורת מפלגות ומימון בחירות

ביקורת לפי חוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973

- דין וחשבון על תוצאות ביקורת חשבונות של סיעות ורשימות המועמדים לתקופת הבחירות לכנסת ה-19 ודין וחשבון על תוצאות ביקורת החשבונות השוטפים של הסיעות בכנסת השמונה עשרה לתקופה 1.1.12 עד 31.12.12 ולתקופה 1.1.13 עד 31.1.13. פורסם ב-26.2.2014 במסגרת דוח מיוחד בנושא היערכות לבחירות לכנסת התשע עשרה וניהולן.

ביקורת לפי חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג-1993

- דין וחשבון על תוצאות ביקורת חשבונות המועמדים שהשתתפו בבחירות לראשי מועצות אזוריות בדצמבר 2012. פורסם ב-21.8.2013.

ביקורת לפי חוק המפלגות, התשנ"ב-1992

- דוח על תוצאות ביקורת החשבונות של המתמודדים בבחירות המקדימות לתפקיד יו"ר המפלגה במפלגות "התקווה מפלגה ציונית לאומית" ו"מפד"ל - המפלגה הדתית לאומית המזרחי"; דוח ביקורת החשבונות של המתמודדים בבחירות המקדימות במפלגות השונות על מועמדות מטעמן לתפקיד ח"כ ה-19. פורסם ב-21.8.2013.

על פי סעיף 17א' לחוק מבקר המדינה הטילה הכנסת חיסיון מלא או חלקי על מספר דוחות. כל הדוחות החסויים במלואם והפרקים החסויים מתוך הדוחות החסויים בחלקם הונחו על שולחן ועדת המשנה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה, והומצאו לעיונו של יו"ר ועדת חוץ וביטחון.

דוח נציב תלונות הציבור

ב-24.6.2014 הונח על שולחן הכנסת דוח מס' 40 של נציב תלונות הציבור.

הדוח מסכם את הפעולות של הנציב ושל נציבות תלונות הציבור בשנת 2013, והוא כולל סקירה כללית של סמכויותיו ותחומי פעולתו של הנציב ושל פעולות הנציבות באותה שנה. בדוח הובאו נתונים על מספר התלונות שהתקבלו בנציבות, על תוצאות בירורן, וכן על התפלגות התלונות לפי הגופים הנילונים ולפי נושאי התלונות.

עוד הובאו בדוח נתונים ומידע מפורט על הגופים העיקריים שהנציבות ביררה תלונות עליהם בשנת 2013, בחלוקה לארבעה סוגים: משרדי ממשלה, מוסדות מדינה, רשויות מקומיות וגופים ציבוריים אחרים. המידע כולל השוואה בין מספר התלונות שהתקבלו על כל גוף בשנים 2009-2013 ופירוט הנושאים העיקריים שהתלונות בהם נמצאו מוצדקות בשנת 2013. נוסף על כך מובא לוח המתאר את המספר הכולל של נושאי התלונות על אותו הגוף שבוררו בשנת 2013 ואת תוצאות הבירור בנושאים אלה.

בסקירה הכללית שבדוח מובא הסבר על סמכויותיו של נציב תלונות הציבור, תיאור אופן הטיפול בתלונות, וכן נתונים על תלונות שבוררו בשנת 2013. בדוח השנתי יוחדו כמה פרקים לתיאור פעילות הנציבות לשמירה על זכויות חברתיות, בעיקר בכל הנוגע לשמירה על זכויותיהם של קשישים ושל אסירים ועצירים. בדוח מובא גם תיאור של פעולות נציב תלונות הציבור להרחבת ההגנה על עובדי ציבור שמתנכלים להם בשל כך שחשפו מעשי שחיתות במקום עבודתם. כמו כן, מובאות בפרק מיוחד בדוח תלונות רבות שהטיפול בהן הביא לתיקון ליקוי כללי ומערכתי שימנע פגיעה במתלוננים נוספים. נוסף על כך, מוקדש בדוח פרק לתיאור תלונות שטופלו בדרך של גישור.

בשנת 2013 התקבלו בנציבות 14,637 תלונות שכללו 15,471 נושאים לבירור. ב-31.6% מהנושאים שהוכרעו לגופו של עניין נמצא שהתלונה מוצדקת. זהו גידול של 16.2% בשיעור התלונות המוצדקות לעומת שנת 2012. בשנה זו גם חל גידול בשיעור התלונות שהוגשו בלשכות לקבלת קהל הפרוסות ברחבי הארץ. כ-27% מכלל התלונות החדשות שהתקבלו בנציבות באותה שנה הוגשו בלשכות אלה.

התלונות הוגשו על עשרות גופים בשירות הציבורי וברשויות המקומיות, ונגד 29 מהם הוגשו למעלה מ-100 תלונות. אלה הגופים שעליהם התקבל מספר התלונות הרב ביותר בשנת 2013: **המוסד לביטוח לאומי** - 1,317 תלונות. **משטרת ישראל** - 713. **משרד המשפטים** - 538 תלונות. **משרד האוצר** - 458 תלונות. **משרד התחבורה והבטיחות בדרכים** - 431 תלונות.

אלה הגופים ששיעור נושאי התלונות שהוגשו כנגדם ונמצאו מוצדקים מתוך כלל נושאי התלונות שהוגשו כנגדם והתקבלה לגביהם הכרעה לגופו של עניין הינו הגבוה ביותר: **חברת דואר ישראל בע"מ** - 56.4%. **רשות השידור** - 54.7%. **משרד ראש הממשלה** - 51.7%. **משרד התחבורה והבטיחות בדרכים** - 49.4%. **עיריית לוד** - 48.7%.

יצוין, כי ב-26.12.2012 פורסם מקבץ דוחות של נציבות תלונות הציבור בתרגום לאנגלית:

Ombudsman - Annual Reports 37 and 38 (2010 and 2011) Selected Chapters.

תקציב משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

להלן הצעת התקציב לשנת 2014, כפי שאושרה בוועדת הכספים של הכנסת ביום 17.7.13 :

הצעת תקציב 2014

(באלפי שקלים חדשים)

ההוצאה למעשה בשנת 2012	תקציב מקורי 2013	2014			סעיף
		שיא כוח אדם	הרשאה להתחייב	הצעת תקציב	
273,151	291,207	580		365,569	11 משרד מבקר המדינה
=====	=====	=====	=====	=====	=====
29,135	33,798	66		33,714	01 ניהול ומטה
176,337	191,929	402		199,351	02 ביצוע הביקורת
42,836	46,455	112		48,758	03 נציבות תלונות הציבור
24,843	13,315			76,806	04 הוצ' חד פעמיות
	5,710			6,940	05 רזרבה

הצעת תקציב 2014 (המשך)

(באלפי שקלים חדשים)

ההוצאה למעשה בשנת 2012	תקציב מקורי 2013	2014			סעיף
		שיא כוח אדם	הרשאה להתחייב	הצעת תקציב	
29,135	33,798	66		33,714	01 ניהול ומטה
	=====	=====	=====		=====
5,947	7,266	20		6,542	01 01 הנהלה
10,488	11,862	28		11,678	01 02 תכנון, עריכה וייעוץ
177	256			240	01 03 אורחים ושיתוף פעולה בינלאומי
3,527	4,444	8		4,500	01 04 הדרכה
2,246	2,455	10		2,470	01 05 אמרכלות שיא כ"א
6,750	7,515			8,284	01 06 אמרכלות רכישות

הצעת תקציב 2014 (המשך)

(באלפי שקלים חדשים)

ההוצאה למעשה בשנת 2012	תקציב מקורי 2013	2014			סעיף
		שיא כוח אדם	הרשאה להתחייב	הצעת תקציב	
176,337	191,929	402		199,351	02 ביצוע הביקורת
	=====	=====	=====		=====
67,048	73,063	206		73,751	02 01 ביקורת משרדי ממשלה
21,782	23,209	64		23,960	02 02 ביקורת מערכת הביטחון
25,932	27,631	72		28,524	02 03 ביקורת השלטון המקומי
5,964	6,318	12		6,560	02 05 ביקורת פעולות עני"א
0	75			75	02 06 ביקורת בחו"ל
13,884	15,174	48		15,271	02 07 אמרכלות שיא כ"א
41,727	46,459			51,210	02 08 אמרכלות רכישות

הצעת תקציב 2014 (המשך)

(באלפי שקלים חדשים)

ההוצאה למעשה בשנת 2012	תקציב מקורי 2013	2014			סעיף
		שיא כוח אדם	הרשאה להתחייב	הצעת תקציב	
42,836	46,455	112		48,758	03 נציבות תלונות הציבור
	=====	=====	=====		=====
2,822	3,492	8		3,103	03 01 הנהלה
22,840	23,929	85		25,124	03 02 הטיפול בתלונות
4,288	4,686	19		4,716	03 03 אמרכלות שיא כ"א
12,886	14,348			15,815	03 04 אמרכלות רכישות

הצעת תקציב 2014 (המשך)

(באלפי שקלים חדשים)

ההוצאה למעשה בשנת 2012	תקציב מקורי 2013	2014			סעיף
		שיא כוח אדם	הרשאה להתחייב	הצעת תקציב	
24,843	13,315			76,806	04 הוצ' חד פעמיות
	=====	=====	=====		=====
40	1,080			-	04 03 ביקורת על בחירות מקדימות (פריימריס)
5,234	9,032			35,714	04 04 פיתוח המחשוב
45	480			*6,500	04 07 ביקורת על מימון בחירות - תשלום לרואי חשבון
187	265			232	04 08 ביקורת על מימון בחירות - הוצ' אחרות
0	1,978			-	04 10 אבטחה
19,113	-			*34,000	04 12 מבנה המשרד בקרית הלאום
37	-			-	04 13 דיור ובינוי
116	480			360	04 16 רכישת רכב
71	-			-	04 17 פתיחת נציגויות נציבות תלונות הציבור

(*) אושר בוועדת הכספים בשנת 2013 במסגרת הרשאה להתחייב.

הצעת תקציב 2014 (המשך)

(באלפי שקלים חדשים)

ההוצאה למעשה בשנת 2012	תקציב מקורי 2013	2014			סעיף
		שיא כוח אדם	הרשאה להתחייב	הצעת תקציב	
	5,710			6,940	05 רזרבה
=====	=====	=====	=====		=====
	3,996			4,082	05 01 רזרבה לשכר
	1,714			2,858	05 02 רזרבה לעמידה ביעדי הגירעון

- מבקר המדינה רשאי להעביר כל סכום של הוצאה מתכנית אחת לתכנית אחרת בתקציב משרד מבקר המדינה (להלן - המשרד), או לתכנית חדשה שתיוסף לתקציב המשרד ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תכנית בסכום העולה על הסכום שנקבע מפעם לפעם לעניין סעיף 11 (א) לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה 1985, ועל 15% מהתכנית המקורית, אלא באישורה המוקדם של ועדת הכספים של הכנסת (להלן - הוועדה).
- מבקר המדינה רשאי להעביר כל מספר משרות, ביחד עם סכום ההוצאה הדרוש להן, או בלעדיו, מתכנית אחת לתכנית אחרת בתקציב המשרד, או לתכנית חדשה שתיוסף לתקציב המשרד, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תכנית במספר העולה על 50 ועל 20% ממספר המשרות בתכנית המקורית, אלא באישורה המוקדם של הוועדה.
- נותר סכום עודף בתקציב המשרד לשנת הכספים 2013, רשאי מבקר המדינה להתיר את השימוש באותו סכום בשנת 2014 לתכנית שבה נכלל או לתכנית אחרת שבאותו תקציב. הותר שימוש בסכום עודף כאמור, יתווסף הסכום לתקציב של שנת הכספים 2014 בהתאמה כאילו היה חלק ממנו.

דגשים מרכזיים בהצעת התקציב לשנת 2014

הצעת התקציב למשרד מבקר המדינה לשנת התקציב 2014 מסתכמת ב-365,569 אלפי ש"ח, ושיא כוח אדם - 580 עובדים.

הצעת התקציב נבנתה כך שניתן יהיה למלא אחר היעדים המרכזיים של המשרד לשנת 2014.

ניתוח הצעת התקציב

להלן ניתוח התקציב לפי חלוקה לתקציב שכר, רכישות שוטפות וחד פעמי :

תקציב מקורי 2013	תקציב 2014	
199,821	202,726	שכר
72,361	79,097	רכישות
272,182	281,823	סה"כ שוטף
13,315	76,806	חד פעמי
285,497	358,629	סה"כ לפני רזרבות
3,996	4,082	רזרבה לשכר
1,714	2,858	רזרבה לרכישות
291,207	365,569	סה"כ

שכר

1. שיעור ניכר (כשני שליש) מתקציב משרד מבקר המדינה מיועד להוצאות שכר.
2. בשנת האחרונות השלים משרד מבקר המדינה את קביעת תקן המשרות המשרדי, אשר עודכן לאחרונה בשנת 2011. התקן הוכן כך שיענה על צרכי המשרד בשנים הקרובות, תוך שהוא לוקח בחשבון את הדגשים החשובים בעבודת ביקורת המדינה ואת היעדים בעבודת מבקר המדינה. כך לדוגמא ניתן דגש על קביעת התקן המתאים לנציבות תלונות הציבור שיענה על הצרכים ההולכים וגדלים של ציבור האזרחים הפונים לעזרת הנציבות, והיחידה לביקורת בחירות ומימון מפלגות הוגדלה בעקבות החשיבות הרבה של הנושא לדמוקרטיה הישראלית.
3. בשנת 2013 פרסם המשרד מכרזים פומביים לאיוש 37 משרות של עובדים שפרשו מהמשרד. הליך מיון ובחינת המועמדים נמצא בעיצומו, וקליטת העובדים צפויה להסתיים במהלך שנת 2014.
4. מבקר המדינה מייחס חשיבות רבה ביותר למעקב אחר תיקון ליקויים שהועלו בדוחות הביקורת ולביצוע הערות המבקר. לצורך כך הקים המשרד יחידה למעקב אחר תיקון ליקויים הכוללת מנהל אגף ושני עובדים.
5. החל ממחצית שנת 2006 קוצץ סך השעות הנוספות השנתיות לכלל עובדי המשרד, וזאת על מנת להפחית בעלויות השכר. גם בתקופה הרלוונטית לדוח זה, ניתן דגש לגבי הפחתת שעות נוספות לעובדים הבכירים במשרד.

הדרכה

1. אגף הדרכה ומרכז מידע אחראי על מערך ההדרכה המשרדי ועל הספריות ומרכזי המידע:
 - א. הדרכה פנים-ארגונית: הכשרת עובדים חדשים בתחום הביקורת ובתחום הנת"ץ; הקניית ידע בתחומי למידה תומכי ביקורת ותומכי נת"ץ, ובהם קורסי כתיבה לביקורת ולנת"ץ, קורסי תוכנות מחשב, קורסים משפטיים, קורסי תקציב ועוד; קורסי פיתוח מנהלים למנהלים ברמות השונות.
 - ב. לימודים אקדמאיים: משרד מבקר המדינה מעודד לימודים אקדמאיים של עובדיו - תואר ראשון לעובדים מינהליים, ותארים מתקדמים לעובדים מקצועיים - ומסייע לעובדיו הן במימון והן בימי לימודים לצורך כך.
 - ג. לימודים חוץ-ארגוניים: המשרד מעודד לימודים של העובדים בקורסים והשתלמויות מחוץ למשרד, אם לצורך ישיר של העבודה ואם לצורך העשרה ופיתוח של העובד - ומסייע לעובדים במימון ובימים בהתאם לרמת הרלבנטיות של הלימודים לביצוע תפקידו של העובד.
 - ד. ספריות ומרכזי מידע: האגף מעמיד לרשות העובדים שירותי מידענות מתקדמים המסייעים רבות בעבודה המקצועית, כמו גם ספריות מקצועיות בשלוש לשכות ומאגרי מידע הנגישים לעובדים על פי צרכי עבודתם.
2. בשנת 2014 יתמקד האגף במספר תחומים:
 - א. המשך פיתוח מסלולי הכשרה לעובדים המקצועיים, ביצוע קורסים מקצועיים הן לעובדים חדשים והן לוותיקים יותר.
 - ב. העמקת הידע בתוכנות מחשב ככלי עזר לעבודת המשרד בכלל ולעבודת הביקורת בפרט.
 - ג. הובלת תכנית להטמעת קוד אתי במשרד מבקר המדינה.
 - ד. פיתוח תכנית הדרכה רב-שנתית למשרד בכל תחומי העשייה.
 - ה. כניסה למערכות ממוחשבות חדשות והטמעת העבודה בהן.

מיחשוב

כללי

אגף מערכות מידע אחראי לכלל מערך המחשוב המשרדי, תפעולו ותחזוקתו וכן ליישומן של מערכות וטכנולוגיות חדשות על פי תוכנית העבודה האגפית ובהתאם להנחיית ועדת ההיגוי המשרדית לענייני מחשוב. לביצוע מטלותיו מתבסס האגף על כוח אדם פנימי וכן על עבודת גורמי מיקור-חוץ והתקשרויות עם נותני שירותים חיצוניים לביצוע משימות מוגדרות ותחומות. יעדי האגף, הנגזרים מיעדי משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור הם גידול מתמיד בתרומת מערך המחשוב לביצוע עבודת המשרד, איכותה ויעילותה. הנגשת נתונים ומידע לעיבוד וניתוח ומתן כלים ממוחשבים אחידים, יעילים ונוחים לשימוש לביצוע משימות המשרד.

פעילות בשנת 2013

בתקופה זו עסק האגף במספר פרויקטים מרכזיים: המשך פריסתה של הרשת השחורה החדשה שנבנתה תוך שמירה על רמת אבטחת מידע גבוהה מחד ומאידך נגישות מאובטחת לאינטרנט ולגורמי חוץ; הקמתה של מערכת לניהול משאבים ארגונית (ERP); הקמתה של מערכת חדשה לניהול תלונות ופניות הציבור; פיתוח מערכת לביקורת מימון מפלגות; פיתוח פורטל ארגוני ותשתית לניהול מסמכים מרכזית; פיתוח אתר אינטרנט חדש וכניסה לתחום הניו-מדיה.

פעילות מתוכננת לשנת 2014

בהתאם לתוכנית העבודה האגפית יעסוק האגף בשנה זו בפרויקטים הבאים: סיום מהלך ההגירה לרשת השחורה החדשה והשבתת הישנה; הרחבת שירותי הרשת החדשה ויכולותיה - פקס ממוחשב, מסרים מיידיים, סנכרון ניידים, גישה אלחוטית ורכיבי אבטחת מידע וניהול נוספים. כן יעסוק האגף בהרחבת יכולות ההמשכיות העסקית ברשת זו - שרידות שרתים, תוכנות משלימות ועוד. בהיבט היישומים יעסוק האגף בסיום והפעלת השלב האחרון של המערכת לביקורת מימון מפלגות; בהפעלה וליווי ההטמעה של המערכת החדשה לניהול פניות ותלונות הציבור ושל המערכת החדשה לניהול המשאבים הארגוניים (ERP); בהנעת פרויקטים להקמת מערכות חדשות לניהול הביקורת, למעקב ליקויים ולניהול מדדים ארגוניים (BSC), כן יידרש האגף לעיבוי יכולות הפורטל הארגוני החדש ולהעמקת הפעילות בתחום הניו-מדיה והאינטרנט. בשנת 2014 צפוי להתחיל גם הפרויקט הרב שנתי של הרחבת הרשת המשרדית המסווגת.

בינוי ודיור

1. משרד מבקר המדינה פועל בשלוש לשכות מרכזיות: ירושלים, תל אביב וחיפה; ובחמש לשכות אזוריות: נצרת, נצרת עילית, לוד, באר שבע וקרית שמונה. הלשכות האזוריות נפתחו בשנים האחרונות בעקבות החלטת המבקר על הרחבת פעילות הביקורת והטיפול בתלונות מן הציבור.
2. הלשכה הראשית של המשרד בירושלים עתידה לעבור ממיקומה הנוכחי לקריית הלאום ובכך ימוקם משרד מבקר המדינה לצידן של רשויות המדינה - הכנסת, בית המשפט העליון ומשרדי הממשלה השונים. הערכת עלויות הקמת המבנה בקריית הלאום נאמדת בכ-194 מיליון ₪ ולמשרד אושרה הרשאה להתחייב בהיקף התקציבי האמור, המיועד להוצאה בשנים 2009-2015. בשנת 2012 הסתיים מכרז ונבחר קבלן להקמת המבנה בקריית הלאום. פעולות המשרד לעניין ההיערכות למעבר אל המבנה החדש בקריית הלאום הינן בתיאום עם מינהלת הקמת קריות ממשלה ובתי משפט ובהתחשב בשמירה הנדרשת על פי החוק על עצמאותו של מבקר המדינה ואי תלותו ברשות המבצעת.

להלן דוח ביצוע התקציב לשנת 2012, כפי שאושר בוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת ביום
15.10.2013:

**דין וחשבון כספי
לשנת הכספים 2012**

(באלפי שקלים חדשים)

א. התקציב וביצועו:

תקציב מקורי 2013	יתרת הרשאה	הוצאה למעשה ב-2012	תקציב 2012					הוצאה למעשה 2011	סעיף
			סה"כ תקציב מאושר	העברות תקציביות	עודפים שהותרו מ-2011	הרשאה להתחייב	תקציב מקורי		
291,207	199,448	273,151	476,489		144,950		331,539	246,047	11 משרד מבקר המדינה
...	...	...	...		...	...	...	...	...
33,798	14,122	29,135	43,257		11,179		32,078	28,099	01 ניהול ומטה
191,929	53,713	176,337	230,050		41,788		188,262	170,798	02 ביצוע הביקורת
46,455	14,990	42,836	57,826		12,067		45,759	40,972	03 נציבות תלונות הציבור
13,315	116,623	24,843	141,466		79,916		61,550	6,178	04 חוצ' חד פעמיות
5,710			3,890				3,890		05 רורבה

**דין וחשבון כספי
לשנת הכספים 2012 (המשך)**

(באלפי שקלים חדשים)

תקציב מקורי 2013	יתרת הרשאה	הוצאה למעשה ב-2012	תקציב 2012					הוצאה למעשה 2011	סעיף
			סה"כ תקציב מאושר	העברות תקציביות	עודפים שהותרו מ-2011	הרשאה להתחייב	תקציב מקורי		
33,798	14,122	29,135	43,257		11,179		32,078	28,099	01 ניהול ומטה
...	...	...	...		...	...	...	...	...
7,266	976	5,947	6,923		1,216		5,707	6,222	01 01 הנחלה
11,862	2,403	10,488	12,891		1,933		10,958	9,939	01 02 תכנון, עריכה וייעוץ
256	684	177	861		636		225	132	01 03 אורחים ושיתוף פעולה בינלאומי
4,444	3,485	3,527	7,012		2,328		4,684	2,984	01 04 חדרכה
2,455	118	2,246	2,364		68		2,296	2,247	01 05 אמרכלות שיא כוח אדם
7,515	6,456	6,750	13,206		4,998		8,208	6,575	01 06 אמרכלות רכישות

דין וחשבון כספי
לשנת הכספים 2012 (המשך)

(באלפי שקלים חדשים)

תקציב מקורי 2013	יתרת הרשאה	הוצאה למעשה 2012 - ב	תקציב 2012					הוצאה למעשה 2011	סעיף
			סה"כ תקציב מאושר	העברות תקציביות	עודפים שהותרו מ- 2011	הרשאה להתחייב	תקציב מקורי		
191,929	53,713	176,337	230,050		41,788		188,262	170,798	02 ביצוע הביקורת
=====	=====	=====	=====		=====	=====	=====	=====	=====
73,063	1,404	67,048	68,452		2,026		66,426	64,581	02 01 ביקורת משרדי ממשלה
23,209	4,338	21,782	26,120		2,167		23,953	21,446	02 02 ביקורת מערכת הביטחון
27,631	3,787	25,932	29,719		2,821		26,898	25,120	02 03 ביקורת רשויות מקומיות
6,318	3,250	5,964	9,214		3,214		6,000	5,669	02 05 ביקורת פעולות עני"א
75	292	0	292		242		50	0	02 06 ביקורת בחו"ל
15,174	732	13,884	14,616		420		14,196	13,724	02 07 אמרכלות שיא כ"א
46,459	39,910	41,727	81,637		30,898		50,739	40,258	02 08 אמרכלות רכישות

דין וחשבון כספי
לשנת הכספים 2012 (המשך)

(באלפי שקלים חדשים)

תקציב מקורי 2013	יתרת הרשאה	הוצאה למעשה 2012 - ב	תקציב 2012					הוצאה למעשה 2011	סעיף
			סה"כ תקציב מאושר	העברות תקציביות	עודפים שהותרו מ- 2011	הרשאה להתחייב	תקציב מקורי		
46,455	14,990	42,836	57,826		12,067		45,759	40,972	03 נציבות תלונות הציבור
=====	=====	=====	=====		=====	=====	=====	=====	=====
3,492	387	2,822	3,209		385		2,824	2,782	03 01 הנהלה
23,929	2,051	22,840	24,891		2,010		22,881	21,290	03 02 הטיפול בתלונות
4,686	226	4,288	4,514		130		4,384	4,306	03 03 אמרכלות שיא כ"א
14,348	12,326	12,886	25,212		9,542		15,670	12,594	03 04 אמרכלות רכישות

דין וחשבון כספי
לשנת הכספים 2012 (המשך)

(באלפי שקלים חדשים)

תקציב מקורי 2013	יתרת הרשאה	הוצאה למעשה 2012-ב	תקציב 2012				הוצאה למעשה 2011	סעיף
			סה"כ תקציב מאושר	העברות תקציביות	עודפים שהותרו 2011-מ	הרשאה להתחייב	תקציב מקורי	
13,315	116,623	24,843	141,466		79,916		61,550	04 הוצ' חד פעמיות
=====	=====	=====	=====		=====		=====	=====
1,080	839	40	879		879		0	04 03 ביקורת על בחירות מקדימות (פריימריס)
9,032	8,538	5,234	13,772		13,772		3,612	04 04 פיתוח המיחשוב
480	1,438	45	1,483		1,483		55	04 07 ביקורת על מימון בחירות - תשלום לר"ח
265	1	187	188		188		52	04 08 ביקורת על מימון בחירות - הוצ' אחרות
1,978	2,277	0	2,277		2,277		13	04 10 אבטחה
	99,557	19,113	118,670		57,120		61,550	04 12 מבנה המשרד בקרית הלאום
	3,304	37	3,341		3,341		757	04 13 דיור ובינוי
480	246	116	362		362		808	04 16 רכישת רכב
	423	71	494		494		46	04 17 פתיחות נציגויות נציבות תלונות הציבור

דין וחשבון כספי
לשנת הכספים 2012 (המשך)

(באלפי שקלים חדשים)

תקציב מקורי 2013	יתרת הרשאה	הוצאה למעשה 2012-ב	תקציב 2012				הוצאה למעשה 2011	סעיף
			סה"כ תקציב מאושר	העברות תקציביות	עודפים שהותרו 2011-מ	הרשאה להתחייב	תקציב מקורי	
5,710			3,890				3,890	05 רורבה'
=====	=====	=====	=====		=====		=====	=====
3,996			2,100				2,100	05 01 רורבה לשכר *
1,714			1,790				1,790	05 02 רורבה לעמידה ביעדי הגרעון *

• רורבה לתקציב שלא נוצלה - תוחזר לאוצר המדינה.

ב. מימון ההוצאה:

273,151			ההוצאה למעשה
=====			
	35,500	מזומנים	המימון:
	194,384	משכורות ששולמו	
	34,680	בין משרדים	
264,564			
240		הכנסות המדינה	
264,804			
	9,155	עודף מימון בסוף שנה קודמת	שינויים בחשבון החשב"ל:
	808	עודף מימון בסוף שנה זו	
8,347			
273,151			
=====			

דגשים מרכזיים לדין וחשבון כספי לשנת הכספים 2012

1. ההוצאה למעשה של משרד מבקר המדינה לשנת 2012 הסתכמה ב-273,151 אלפי ש"ח. שיא כוח האדם על פי הצעת התקציב לשנת 2012 עמד על 580 משרות.

2. להלן ניתוח ההוצאה למעשה בשנת 2012 מול ההוצאה למעשה ב-2011 לפי חלוקה לתקציב שכר, רכישות וחד-פעמי :

הוצאה למעשה 2011	הוצאה למעשה 2012	
178,760	184,304	שכר
61,109	64,004	רכישות
239,869	248,308	סה"כ שוטף
6,178	24,843	חד פעמי
246,047	273,151	סה"כ

3. להלן פירוט אחוז ניצול התקציב בשנת 2012 לפי חלוקה לתקציב שכר, רכישות וחד-פעמי :

תקציב מקורי 2012	אחוז ניצול	הוצאה למעשה 2012	
187,555	98.27%	184,304	שכר
78,544	81.49%	64,004	רכישות
266,099	93.31%	248,308	סה"כ שוטף
61,550	40.36%	24,843	חד פעמי
327,649	83.37%	273,151	סה"כ לפני רזרבות
2,100			רזרבה לשכר
1790			רזרבה לרכישות
331,539	82.39%	273,151	סה"כ

להלן פירוט אחוז ניצול התקציב בשנת 2012 לפי חלוקה לתקנות:

ניצול מתוך תקציב (ללא עודפים)	הוצאה למעשה ב-2012	סה"כ תקציב מאושר	תקציב 2012			סעיף
			העברות תקציביות	עודפים שהותרו מ-2011	תקציב מקורי	
82.39%	273,151	476,489		144,950	331,539	11 משרד מבקר המדינה
=====	=====	=====	=====	=====	=====	=====
90.83%	29,135	43,257		11,179	32,078	01 ניהול ומטה
93.67%	176,337	230,050		41,788	188,262	02 ביצוע הביקורת
93.61%	42,836	57,826		12,067	45,759	03 נציבות תלונות הציבור
40.36%	24,843	141,466		79,916	61,550	04 הוצ' חד פעמיות
--		3,890			3,890	05 רזרבה

כללי

1. על פי הרשאות שאושרו בוועדת הכספים עם אישור תקציב משרד מבקר המדינה ל-2012, "נותר סכום עודף בתקציב המשרד לשנת הכספים 2011, רשאי מבקר המדינה להתיר את השימוש באותו סכום בשנת 2012 לתכנית שבה נכלל או לתוכנית אחרת שבאותו תקציב".

בסוף שנת 2011, נותרו מהתקציב עודפים בסך של 154.700 מיליון ש"ח. מבקר המדינה התיר על פי סמכותו שימוש חלקי בעודפים בסך 144.950 מיליון ש"ח, במסגרת תקציב המשרד לשנת 2012. סך של 9.750 מיליון ש"ח, הוחזר לאוצר המדינה.

שכר

1. שיעור ניכר (כשני שלישי) מתקציב משרד מבקר המדינה מיועד להוצאות שכר. שיא כוח האדם של המשרד לשנת 2012 עמד על 580 עובדים.

2. בשנת 2012 פרסם המשרד מכרזים פומביים לאיוש 18 משרות.

3. החל ממחצית שנת 2006 קוצץ סך השעות הנוספות השנתיות לכלל עובדי המשרד, וזאת על מנת להפחית בעלויות השכר. ניתן דגש לגבי הפחתת שעות נוספות לעובדים הבכירים במשרד.

מחשוב

כללי

אגף מערכות מידע אחראי לכלל מערך המחשוב המשרדי, תפעולו ותחזוקתו וכן ליישומן של מערכות וטכנולוגיות חדשות על פי תוכנית העבודה האגפית ובהתאם להנחיית ועדת ההיגוי המשרדית לענייני מחשוב. לביצוע מטלותיו מתבסס האגף על כוח אדם פנימי וכן על עבודת גורמי מיקור חוץ והתקשרויות עם נותני שירותים מרכזיים למשימות מוגדרות.

יעדי האגף נגזרים מיעדי משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, עיקריהם:

א. גידול מתמיד בתרומת מערך המחשוב לביצוע עבודת המשרד בתחומי הביקורת והנציבות, איכותה יעילותה.

ב. מתן כלים ממוחשבים אחידים, יעילים ונוחים לשימוש לביצוע משימות המשרד.

ג. חיזוק יכולות החיפוש והאיתור, האיסוף, העיבוד והניתוח של נתונים ומידע לצורכי עבודת הביקורת והנציבות.

פעילות בשנת 2012

במהלך תקופה זו עסק האגף במספר פרויקטים מרכזיים: הקמת רשת שחורה חדשה ברמת אבטחת מידע גבוהה המאפשרת נגישות מאובטחת לאינטרנט. המהלך כלל כללה רכש והתקנה של מגוון רכיבי מחשוב חדישים ומורכבים - שרתים, התקני אחסון וגיבוי, כלים ותוכנות לאבטחת מידע, להלבנה והשחרה, לגלישה מאובטחת ועוד. כן כלל המהלך פריסת מאות תחנות עבודה בסביבת עבודה חדישה (Window 7/Office 2010) והדרכת משתמשים. פעילות התשתית כללה גם פריסת מערך הדפסות חדיש ואחיד, החלפת מערך שעוני הנוכחות והאוכל ופריסת Call Center לניהול פניות משתמשים. בהיבט היישומים התקשר האגף באמצעות מכרז פומבי עם ספק אינטגרציה מרכזי להקמת מערכות המחשוב הייעודיות ובכללן מערכת הביקורת החדשה, הפורטל הפנימי ואתר האינטרנט המשרדי שהוחל בהקמתם. כמו כן עסק האגף בהקמת מערכת חדישה ומורכבת לניהול ביקורת מערכות בחירות ומימון מפלגות, הכוללת קשר מוגן עם גורמי חוץ רלוונטיים. בנוסף שידרג האגף את מערכת ניהול הנוכחות המשרדית, פרסם מכרזים להקמת מערכת חדשה לניהול פניות ותלונות הציבור ולהקמת מערכת חדשה לניהול משאבי המשרד (ERP), והוביל את תהליכי הייעוץ, המיפוי והגדרת הצרכים לקראת הקמתה של מערכת ביקורת חדשה.

בינוי ודיור

1. משרד מבקר המדינה פועל בשמונה לשכות: ירושלים, תל אביב, חיפה, נצרת, נצרת עילית, באר שבע, קריית שמונה ולוד. הלשכות בנצרת, נצרת עילית, באר שבע, קריית שמונה ולוד נפתחו בעקבות החלטת המבקר בדבר הרחבת פעילות הביקורת והטיפול בתלונות מן הציבור.
2. הלשכה הראשית של המשרד בירושלים עתידה לעבור ממיקומה הנוכחי לקריית הלאום ובכך ימוקם משרד מבקר המדינה לצידן של רשויות המדינה - הכנסת, בית המשפט העליון ומשרדי הממשלה השונים. הערכת עלויות הקמת המבנה בקריית הלאום נאמדת בכ-194 מיליון ש"ח ולמשרד אושרה הרשאה להתחייב בהיקף התקציבי האמור, המיועד להוצאה בשנים 2009-2015. בשנת 2012 הסתיים מכרז ונבחר קבלן להקמת המבנה בקריית הלאום. פעולות המשרד לעניין ההיערכות למעבר אל המבנה החדש בקריית הלאום הינן בתיאום עם מינהלת הקמת קריות ממשלה ובתי משפט ובהתחשב בשמירה הנדרשת על פי החוק על עצמאותו של מבקר המדינה ואי תלותו ברשות המבצעת.

טלפונים וכתובות

משרד מבקר המדינה - כתובות ומספרי טלפון ופקס

פקס	טלפון	כתובת	
02-6665204	02-6665000	רח' בית הדפוס 12, גבעת שאול ת"ד 1081, מיקוד 91010	ירושלים
03-6869368	03-6844000	רח' הארבעה 19, ת"ד 7024, מיקוד 61070	תל אביב
04-8649744	04-8604444	רח' חסן שוקרי 12, הדר ת"ד 4394, מיקוד 31093	חיפה

נציבות תלונות הציבור - כתובות, מספרי טלפון ופקס ושעות קבלה

פקס	טלפון	שעות קבלה	כתובת	
02-6665204	02-6665000	ימים א'-ה': 8.30-12.30 יום ד': גם 15.00-17.00	רח' בית הדפוס 12, גבעת שאול, ת"ד 1081. ירושלים 9101001	ירושלים
03-6851512	03-6843555	ימים א'-ה': 8.30-12.30 יום ד': גם 15.00-17.00	רח' הארבעה 19, מגדל התיכון, ת"ד 7024, ת"א 6107001	תל אביב
04-8649744	04-8649749	ימים א'-ה': 8.30-12.30 יום ד': גם 15.00-17.00	רח' חסן שוקרי 12, הדר, ת"ד 4394, חיפה 3104301	חיפה
04-6455040	04-6455050	ימים ב'-ה': 8.30-12.30 יום ד': גם 15.00-17.00	רח' פאולוס השישי 85, המרכז הלבן, ת"ד 50400, נצרת 1767303	נצרת
04-6080100	04-6080200	ימים ב'-ה': 8.30-12.30 יום ד': גם 15.00-17.00	רח' המלאכה 3, בניין לב העסקים, ת"ד 13139, נצרת 1767303	נצרת עילית
08-6234343	08-6232777	ימים א'-ה': 8.30-12.30 יום ד': גם 15.00-17.00	רח' הנרייטה סולד 8ב', בניין רסקו סיטי, ת"ד 599, באר שבע 8410402	באר-שבע
08-9465567	08-9465566	ימים א'-ה': 8.30-12.30 יום ד': גם 15.00-17.00	שד' הציונות 1, מגדל הקיסר, ת"ד 727, לוד 7110603	לוד
04-8252200	04-8251000	ימים א'-ה': 8.30-12.30 יום ד': גם 15.00-17.00	שדרות תל חי 95, מתחם בית המשפט - אזור תעשייה דרומי, ת"ד 1022, מיקוד 1101901	קריית שמונה

כתובות דואר אלקטרוני

אלה הכתובות הרשמיות של משרד מבקר המדינה לקבלת דואר אלקטרוני מהציבור :

- mevaker@mevaker.gov.il - דואר כללי למשרד.
- ombudsman@mevaker.gov.il - דואר שנושאו תלונות לנציבות תלונות הציבור.
- information@mevaker.gov.il - דואר שנושאו פניה לממונה על פי חוק חופש המידע.

דיווח של הממונה על העמדת מידע

מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, מינה מתוקף סמכותו לפי סעיף 3 לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן - חוק חופש המידע), ממונה על העמדת מידע לרשות הציבור, על טיפול בבקשות לקבלת מידע ועל יישום הוראות חוק זה. כיום משמש בתפקיד עו"ד דוד נהיר.

לממונה על העמדת מידע במשרד מבקר המדינה הוגשו בקשות לקבלת מידע, לפי חוק חופש המידע כמפורט להלן. נוסף על כך התקבלו בשנה הנסקרת - כמו בשנים קודמות - בקשות רבות, חלקן שלא על פי חוק חופש המידע, בעיקר לקבלת מידע על נושאים שהביקורת עסקה בהם ועל נושאים שממצאי ביקורת עליהם פורסמו בדוחות מבקר המדינה. בקשות רבות כאלה נענו גם קודם שחוק חוק חופש המידע, והן נענות גם כעת, אף שאינן מבוססות על חוק זה. הבקשות האמורות אינן מפורטות להלן.

חשוב להדגיש כי סעיף 2 לחוק חופש המידע קובע כי מבקר המדינה הינו "רשות ציבורית" כהגדרתה בחוק "למעט לגבי מידע שהגיע אליו לצורך פעולות הביקורת ובירור תלונות הציבור". ביסוד הוראה חוקית זו עומדים מספר טעמים, שפורטו, בין השאר, בפסק דינו של בית-המשפט העליון עע"ם 8282/02 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' משרד מבקר המדינה⁵; אחד המרכזיים שבהם הוא העובדה שמבקר המדינה מקבל לידיו מידע מכוח סעיף 3 לחוק-יסוד: מבקר המדינה, ואין זה ראוי להטיל עליו חובה ליתן לצד שלישי מידע שהוא עצמו קיבל מכוח חובה שהדין מטיל על הגופים המבוקרים. בה בעת, והואיל ומבקר המדינה סבור כי שקיפות פעילותו של השלטון היא מעיקרי היסוד של המשטר הדמוקרטי פועל משרד מבקר המדינה, בכפוף למגבלות החוקיות, לפרסום מידע הנוגע לפעולות המשרד עצמו.

5 עע"ם 8282/02 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' מדינת ישראל - משרד מבקר המדינה ואח' פד נח(1) 465.

להלן טבלה המפרטת את הפניות לפי חוק חופש המידע בפרק הזמן 1.7.13-30.6.14 ואת דרך הטיפול בהן:

	נושא הבקשה	תאריך הגשת הבקשה	הבקשה נענתה במלואה	הבקשה נענתה חלקית	הבקשה לא נענתה	הנימוק לאי מתן מענה
1	בקשה לקבל אסמכתאות ששימשו לגיבוש ממצאי מבקר המדינה בדוח ביקורת	18.7.13			✓	מבקר המדינה אינו רשות ציבורית כהגדרתה בחוק בכל הנוגע למידע שהגיע אליו לצרכי הביקורת. על פי חוק לא ניתן למסור מידע שנמסר למבקר המדינה לצורך מילוי תפקידיו.
2	בקשת לקבלת מידע בנוגע לביקורת המדינה	29.8.13	✓			
3	בקשה לקבלת מידע אישי במסגרת הליך של מכרז פומבי	18.8.13		✓		מידע מסוג זה נמסר על ידי משאבי אנוש, בהתאם למגבלות הרלוונטיות
4	בקשה לקבלת מידע בנוגע לדיווחים הכספיים של המפלגות על פי החוק	5.8.13			✓	מבקר המדינה אינו רשות ציבורית כהגדרתה בחוק בכל הנוגע למידע שהגיע אליו לצרכי הביקורת. על פי חוק לא ניתן למסור מידע שנמסר למבקר המדינה לצורך מילוי תפקידיו.
5	בקשה לקבל העתק דוח מבקר המדינה	15.10.13			✓	המידע פורסם ועומד לרשות הציבור
6	בקשה לקבלת מידע בנוגע לתלונה המבוררת בנציבות תלונות הציבור	1.10.13			✓	מבקר המדינה אינו רשות ציבורית כהגדרתה בחוק בכל הנוגע למידע שהגיע אליו לצרכי בירור תלונות. עם זאת, נעשה ניסיון לאתר את המידע, מטעמים אנושיים, אולם מדובר במידע ישן שכבר אינו קיים ברשות משרד מבקר המדינה
7	בקשה לקבל אסמכתאות ששימשו לגיבוש ממצאי מבקר המדינה בדוח ביקורת	22.1.14			✓	מבקר המדינה אינו רשות ציבורית כהגדרתה בחוק בכל הנוגע למידע שהגיע אליו לצרכי הביקורת. על פי חוק לא ניתן למסור מידע שנמסר למבקר המדינה לצורך מילוי תפקידיו.
8	בקשה לקבלת מידע הנוגע לכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים	9.11.13		✓		מבקר המדינה אינו רשות ציבורית כהגדרתה בחוק בכל הנוגע למידע שהגיע אליו לצרכי הביקורת. על פי חוק לא ניתן למסור מידע שנמסר למבקר המדינה לצורך מילוי תפקידיו. כמו כן, על פי כלל 11 לכללים, ישנה חובת סודיות בנוגע למידע שנמסר על ידי השרים וסגני השרים על פי הוראות הכללים.
9	בקשה לקבלת מידע בנוגע לכוח אדם	12.2.14	✓			
10	בקשה לקבל תוצאות חקירה	22.1.14			✓	המידע המבוקש לא קיים בידי משרד מבקר המדינה
11	בקשה לקבלת מידע בנוגע לחושפי שחיתויות	26.2.14	✓			
12	בקשה לקבלת מידע בנוגע לתלונה המבוררת בנציבות תלונות הציבור	24.2.14			✓	מבקר המדינה אינו רשות ציבורית כהגדרתה בחוק בכל הנוגע למידע שהגיע אליו לצרכי בירור תלונות.
13	בקשה לקבלת מידע בנוגע לתלונה המבוררת בנציבות תלונות הציבור	11.4.14			✓	מבקר המדינה אינו רשות ציבורית כהגדרתה בחוק בכל הנוגע למידע שהגיע אליו לצרכי בירור תלונות.

הנימוק לאי מתן מענה	הבקשה לא נענתה	הבקשה נענתה חלקית	הבקשה נענתה במלואה	תאריך הגשת הבקשה	נושא הבקשה	
			✓	30.3.14	בקשה לקבלת מידע לגבי דוחות ביקורת ואופן בירור תלונות	14
מבקר המדינה אינו רשות ציבורית כהגדרתה בחוק בכל הנוגע למידע שהגיע אליו לצרכי הביקורת. על פי חוק לא ניתן למסור מידע שנמסר למבקר המדינה לצורך מילוי תפקידיו.	✓			18.3.14	בקשה לקבל אסמכתאות ששימשו לגיבוש ממצאי מבקר המדינה בדוח ביקורת	15

פסקי דין הנוגעים לחוק חופש המידע

ע"מ 8282/02 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' משרד מבקר המדינה⁶

הוצאת עיתון הארץ ואחרים פנו למבקר המדינה וביקשו כי ימסור להם פרטי מידע מסוימים המצויים בידו ואשר לא נכללו בדוחות שפרסם, ובכלל זה שמות עובדים העובדים בגופים מבוקרים, שמות גופים מסוימים הנזכרים בדוח ופרטי מידע נוספים. מבקר המדינה סירב למסור את המידע, ועל כך הוגשה עתירה מינהלית לפי חוק חופש המידע ובה נתבקש המבקר למסור את פרטי המידע האמורים. השופטת פלפל דחתה בקשה זו בפסק דינה שניתן ב-23.11.03⁷. הוצאת העיתון ערערה על פסק הדין לפני בית המשפט העליון אשר דחה את העתירה. בפסק דינו של השופט חשין נקבע כי "אין ספק שמבקר המדינה 'רשות ציבורית' הוא -הן על פי מהותו והן על פי הגדרתו -אלא שאליה וקוץ בה: מבקר המדינה 'רשות ציבורית' הוא, אמנם, אך למעט לגבי מידע שהגיע אליו לצורך פעולות הביקורת".

בעתירה זו ביקשו העותרים ליצור הבחנה בין "מידע גולמי" - היינו מידע שהתקבל מהגופים המבוקרים, שהוסכם כי אין החוק חל עליו, לבין "מידע מעובד" - שהוא אותו מידע גולמי, לאחר שמבקר המדינה השתמש בו לצורך הביקורת, ולטענתם, על מידע זה צריך החוק לחול. בית המשפט עוסק גם בטענה זו וקובע כי "לשון החוק ברורה ונקיה היא, ואין בה כל אחיזה שהיא להבחנה שעורכים המערערים בין מידע גולמי לבין מידע מעובד. החוק קובע באופן קטגורי וחד משמעי כי מידע - דהיינו, כל מידע שהגיע אל המבקר לצורך פעולות הביקורת לא יהא - בידי המבקר - מידע שחוק חופש המידע חל עליו".

עוד נקבע בפסק הדין, שאין מקום לפנייה ישירה אל משרד מבקר המדינה, במקום פנייה אל הגופים המבוקרים עצמם, כל אימת שמאן דהוא מבקש מידע על גופים מבוקרים: "בידי המבקר מצטבר חומר רב ועצום מגופים מבוקרים רבים ושונים - בראשם, כמובן, משרדי הממשלה - ולו היכרנו בזכותם של המערערים לקבל מידע חוץ מן המבקר, כי אז הפכנו את משרד מבקר המדינה למעין מאגר מידע כללי עבור הציבור ויחידיו. לו כך פירשנו את החוק כי אז שיבשנו במאד את עבודת המבקר ואפשר אף היינו משתקים את פעילותו לחלוטין".

לגיבוש ההלכה שלפיה - נוכח תכלית ביקורת המדינה ומאפייניה ומעמדו של משרד מבקר המדינה כרשות עצמאית ונפרדת - אין לחייב את מבקר המדינה לגלות מסמכים הקשורים בעבודת הביקורת, נוסף נדבך בפסק דין ובהחלטה שעניינם גילוי מסמכים:

1. ע"א 6112/03 מדינת ישראל נ' אפרופים שיכון ויזום בע"מ : חברת אפרופים הגישה לבית המשפט המחוזי תביעה נגד משרד הבינוי והשיכון⁸, ובמהלך הדיון בתביעה ביקשה שבית המשפט יורה למבקר המדינה למסור לה את העתקי כל המסמכים הקשורים לביקורת שעשה מבקר המדינה בנושא שבו עוסקת התביעה.

בית המשפט המחוזי החליט לחייב את מבקר המדינה למסור לחברה את המסמכים המבוקשים.

6 ע"מ 8282/02 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' מדינת ישראל - משרד מבקר המדינה ואח' פד נח(1) 465.
7 עת"מ (ת"א) 1041/02 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ ואח' נ' מדינת ישראל - משרד מבקר המדינה ואח' (מנהלי תשס"ב 664).

8 ע"א 6112/03 מדינת ישראל נ' אפרופים שיכון ויזום בע"מ ואח' פ"ד נח(1) 394.

על החלטה זו הוגש ערעור לבית המשפט העליון מטעם מבקר המדינה, ומשרד השיכון הגיש בקשת רשות ערעור. הערעור של מבקר המדינה נסב על כך שהוא חויב למסור מסמכים שהגיעו לידיה במהלך הביקורת ועל כך שבדרך זו מערבים אותו בסכסוך לא לו. המבקר עמד על כך שאין להפוך את משרדו למעין מאגר מידע כללי עבור הציבור, ועל שגישה כזאת פוגעת מאוד בעבודת המבקר.

בית המשפט העליון קיבל את טענות מבקר המדינה וביטל את החלטת בית המשפט המחוזי, בקובעו כי אין להטיל על מבקר המדינה, במסגרת הליך משפטי שהוא איננו צד לו, למסור מסמכים כאמור, וכי מבקר המדינה אינו בעל דברם של המשיבים, ואין להטיל עליו חיוב כלפיהם.

2. ת"א 4298/02 (י-ם) **ווידן נ' מדינת ישראל**: תובעים שהגישו לבית המשפט המחוזי תביעת נזיקין נגד משרד הבריאות וקופות חולים,⁹ הגישו לבית המשפט בקשה¹⁰, בהסתמך על החלטת בית המשפט המחוזי בעניין אפרופים, לקבל כראיה את העובדות שהובאו בדוח מבקר המדינה בנושא שבו עוסקת התביעה. לחלופין ביקשו התובעים לחייב את הנתבעות להודות בכל העובדות שהובאו בדוח או להורות למבקר המדינה לגלות להם את כל המסמכים הקשורים לדוח ולאפשר להם לעיין במסמכים.

קודם מתן ההחלטה בעניין זה ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון בעניין אפרופים, כאמור לעיל, ובית המשפט המחוזי הלך בעקבות ההלכה שנקבעה בעניין אפרופים, קבע כי אין מקום לצרף את מבקר המדינה בהליך זה וגם אין מקום לחייבו בחיוב כלשהו, בהסתמך על פסיקת בית המשפט העליון בעניין אפרופים וכן בעניין הוצאת עיתון "הארץ".

9 ת"א 4298/02 (י-ם) **ווידן אליהו ואח' נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח' (מובא מדינים)**

10 בש"א (י-ם) 4091/04, תק-מח 2004 (1) 3809 (מובא מתקדין).

אפיקי אינטרנט ומדיה חדשה במשרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

בין התקשורת לביקורת המדינה יש יחסים של השלמה והרמוניה בהגנה על המינהל התקין, טוהר המידות והטמעת מושג האחריות של עובדי הציבור ונבחריהם בתרבות השלטונית בישראל. לא בכדי מבקר המדינה השני ד"ר יצחק ארנסט נבצל כינה את התקשורת וביקורת המדינה "בני ברית". וזו גם מדיניותו הנוכחית של מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור.

עיקרון מרכזי בעבודת ביקורת המדינה הוא הפרסום והפומביות של ממצאי ביקורת המדינה. סעיף 12(ב) לחוק יסוד: מבקר המדינה קובע כי "מבקר המדינה יגיש לכנסת דינים וחשבונות וחוות דעת בתחום תפקידיו ויפרסם אותם ברבים". סעיף זה מעגן בעיקרון חוקתי את פומביות ביקורת המדינה, שהיא נשמת אפה של ביקורת במדינה חופשית ודמוקרטית.

אחת מהשאלות המרכזיות שעמן מתמודד כיום מוסד ביקורת המדינה, בארץ ובעולם, היא כיצד להתאים עצמו לשינויים המשמעותיים המתרחשים בדרכי התקשורת בין בני אדם בעידן המידע והטכנולוגיה הנוכחי. בשנים האחרונות אנו עדים למהפכה של ממש בעולם התקשורת. האינטרנט והרשתות החברתיות הפכו לאמצעי תקשורת מרכזיים בעולמנו. באמצע שנות התשעים של המאה העשרים רק מיליונים בודדים ברחבי העולם היו מחוברים לרשת האינטרנט. כיום 2.5 מיליארד בני אדם מחוברים לאינטרנט, והצפי הוא כי בעוד 20 שנה מספר זה יכפיל את עצמו. ברשת החברתית פייסבוק יש יותר ממיליארד משתמשים פעילים, ובאתר יוטיוב יש סרטונים שנצפו על ידי יותר ממיליארד בני אדם. מהפכת הסלולר אף היא בעיצומה; כיום כבר יש ליותר ממיליארד בני אדם ברחבי העולם טלפון חכם המחובר לרשת האינטרנט. אנו נמצאים בעיצומה של מהפכת תקשורת שיש שצופים כי השפעותיה יהיו בסדר גודל של מהפכת הדפוס, מבחינת ההשפעה שלה על החברה שבה אנו חיים.

ביקורת המדינה גם היא חייבת להתאים עצמה לשינויים המתרחשים בחברה בעידן הנוכחי. בהתאם למדיניותו של מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, על משרד מבקר המדינה להפיץ ולהנגיש את ממצאי הביקורת ובירור התלונות בדרך היעילה ביותר לציבור הרחב. זו הייתה גם החלטת הקונגרס של ארגון מוסדות ביקורת המדינה באירופה (EUROSAI) שהתכנס בחודש יוני 2014 בהולנד.

בהתאם למדיניות זו, בשנת 2013 הושק אתר האינטרנט המחודש של משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור והוא נמצא בתקופת הרצה. כמו כן נפתחו גם דף פייסבוק וערוץ יוטיוב של משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור. לאחרונה הועלה רעיון לפתוח נושאים מסוימים בביקורת לשימוע ציבורי אינטרנטי, על מנת לשמוע דעות והמלצות של הציבור על תחומים שאנו מעוניינים לבדוק, ובמסגרת בחינת רעיון זה נעשתה בחודש האחרון פנייה לציבור באמצעות אתר האינטרנט המשרדי ודף הפייסבוק בבקשה לקבל מידע בנושא המצוי בביקורת.

נתוני גלישה באתר האינטרנט של המשרד (<http://www.mevaker.gov.il>)¹¹

בשנת 2013 היו 321,585 ביקורים באתר (עלייה של 17% לעומת שנת 2012), על ידי 203,608 מבקרים (עלייה של 16.5% לעומת שנת 2012), מהם 58.5% מבקרים חדשים ו-41.5% מבקרים חוזרים. מספר הביקורים הממוצע ליום בשנת 2013 היה 881, והממוצע החודשי היה 26,798 ביקורים. בשנת 2013 נצפו 1,532,061 דפים באתר.

פניות למבקר המדינה ולנציב תלונות הציבור באמצעות אתר האינטרנט

אתר האינטרנט משמש אפיק תקשורת חשוב להעברת מידע מן הציבור. באמצעות האתר ניתן להגיש, על גבי טפסים אלקטרוניים מקוונים, תלונות לנציב תלונות הציבור ופניות למבקר המדינה בעניינים שונים. מהנתונים עולה כי הציבור עושה שימוש רב בטפסים האלקטרוניים שבאתר. בשנת 2013 היו 16,433 כניסות לטופס האלקטרוני לפנייה ללשכת המבקר. בין העמודים הנצפים ביותר באתר מצויים עמודי הבית (238,990; עלייה של 62% לעומת שנת 2012), שני מכרזים פומביים לקליטת עובדים חדשים (31,147), כתובות וטלפונים (26,828), על ביקורת המדינה בישראל (8,864), כניסה לאזורים החדשים לפרסום מכרזים ודרושים במהלך שלושה חודשים בלבד (5,517).

בשנת 2013 היו כ-81,381 כניסות לטופס האלקטרוני להגשת תלונה לנציב תלונות הציבור. נוסף על טופס הגשת תלונה היו כניסות רבות לעמודים העוסקים בנציבות תלונות הציבור: עמוד הבית (31,189), כתובות וטלפונים של נת"ץ (15,734; עלייה של 32% משנת 2012).

הספרייה הדיגיטלית

הקמת הספרייה הדיגיטלית באתר נועדה לרתום את טכנולוגיית המידע למיצוי הידע הגלום בדוחות הביקורת. בספרייה מוצגים כל דוחות הביקורת שמפרסם/שפרסם משרד מבקר המדינה, ובאמצעות שירותיה ניתן לאתר בקלות מידע ולבחון סוגיות ונושאים. שירותי הספרייה מאפשרים לגולשים המנווטים אליה לעשות חיפוש במאגר כלל הדוחות שבה. תוצאות החיפוש מוצגות בסדר תאריכים יורד והמילים המבוקשות נצבעות להקלת העיון. במטרה להיענות לכל צורכי הגולשים, הדוחות בספרייה מוצגים בשלושה פורמטים בעת ובעונה אחת: HTML, PDF ו-DOC. הדוחות הנצפים ביותר בשנת 2013 היו דוח שנתי 63 (7,762), דוח ביקורת על פרשת "מסמך הרפז" (5,897) ודוח שנתי 64 (5,142).

11 לאור השינויים הרבים שנערכו בתקופה האחרונה והעלאת אתר האינטרנט החדש, הנתונים המוצגים בדוח זה נלקחו משני מקורות שונים ולכן מצוינים ערכים בקירוב. כמו כן, הערכים משקפים לעתים נתונים שנלקחו מספירת כמה חודשים בלבד. יש עמודים באתר האינטרנט החדש שלא היו קיימים באתר הישן או עמודים באתר האינטרנט הישן שאינם קיימים עוד באתר החדש, ואף הם נכללים בנתונים.

מימון מפלגות ומימון בחירות

נרשמו 9,176 כניסות לעמוד השער של מימון מפלגות ו-12,185 כניסות ישירות לעמוד דיווח מקוון על תרומות, 7,159 כניסות לעמודי מידע לציבור על התרומות למפלגות ולמועמדים ו-10,786 כניסות לעמוד השער לחוקים והנחיות בנושאי מימון בחירות ומימון מפלגות, בהן 5,283 כניסות לחוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג-1993. העיון התכוף בעמודים הקשורים למימון מפלגות, מימון בחירות ושירותי הדיווח המקוון מיוחס הן למדווחים והן לציבור הגולשים המתעניין בנתונים המדווחים.

רשימת הגופים המבוקרים

באתר האינטרנט מוצגת רשימת הגופים המבוקרים בהתאם למשמעותם בחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], הכוללת מעל 1,500 גופים. רשימת הגופים המבוקרים נגישה באתר האינטרנט לכלל הגולשים ומובאת לפי סדר הא"ב. בשנת 2013 נרשמו 6,920 כניסות לדברי ההסבר על הגופים המבוקרים.

ביקורים ממדינות זרות

בשנת 2013 נרשמו 4,141 כניסות לעמוד הבית של האתר בשפה האנגלית. המדינות הבולטות הן ארצות הברית (2,641), גרמניה (526), אנגליה (514) הודו (306), צרפת (230), קנדה (226), פולין (195), תוניסיה (161), הולנד (142), מרוקו (142) ורוסיה (111). כמו כן נרשמו מאות כניסות ממדינות ערב: מצרים, אלג'יריה, לבנון, ערב הסעודית ועיראק.

דף הפייסבוק וערוץ היוטיוב

בחודש מאי 2013 נפתח דף הפייסבוק של משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור אשר מנגיש את המשרד בכלל ונציבות תלונות הציבור בפרט לקהל נוספים, תוך יצירת דרכי התקשרות חדשות ומגוונות עם המשרד. ואכן, דף הפייסבוק אינו רק מקום שבו המבקר מפרסם את פרסומיו, אלא גם מקום שבו משתפים גולשים את המבקר בפרסומים ובלינקים הראויים לדעתם לתשומת לבו ומצביעים על ליקויים.

לעמוד הפייסבוק של משרד מבקר המדינה יש מעל 1,800 אוהדים והוא מקבל עשרות פניות בשבוע בנושאים הקשורים לעולם הביקורת ותלונות אישיות של הגולשים. תלונות אלו מועברות לטיפול הגורמים המתאימים במשרד מבקר המדינה, ונציגי נציבות תלונות הציבור אף עומדים בקשר עם הפונים או עוקבים אחר המקרים שהועברו לטיפול גורמים אחרים. כמו כן, בפניות הקשורות לגופים אשר אינם מבוקרים, משתדל המשרד לעזור לפונים ולהפנותם לגורמים שאולי יוכלו לסייע בעניינם. למשרד נפתח ערוץ יוטיוב שהועלו אליו כ-30 סרטוני וידאו מדיוני הוועדה לביקורת המדינה של הכנסת. בעתיד הקרוב מתכנן משרד מבקר המדינה לערוך חלקים מדוחות הביקורת ובירור התלונות

בצורת סרטונים קצרים וקליטים שיבטאו את עיקרי הממצאים שפרסם המשרד בדוחות המודפסים.

דוד נהיר, עו"ד

הממונה על העמדת מידע
לפי חוק חופש המידע

ירושלים, תמוז התשע"ד
יולי 2014